24-мӗш ҫул тухать. Хакӗ 15 пус.

1941
МАЙ
4
ВЫРСАРНИКУН
103 (5818) №

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

Чӑваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМӖПЕ ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН, ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН ХАҪАЧӖ.

Оборона Халӑх Комиссарӗ Совет Союзӗн Маршалӗ С. К. ТИМОШЕНКО юлташ каланӑ сӑмах

Юлташсем — красноармеецсем, краснофлотецсем, летчиксем, командирсем, политработниксем, рабочисем, колхозниксем тата интеллигентла ӗҫ работникӗсем!

Большевиксен Пӗтӗм Союзри Коммунистла Партийӗн Центральный Комитечӗпе Совет Правительстви хушнипе Сире Пӗтӗм тӗнчери пролетариллӗ праздник—Майӑн 1-мӗш ячӗпе сывлӑх сунса саламлатӑп.

Юлташсем!

Кӑҫалхи ҫул пирӗн ҫӗршыври тата пӗтӗм тӗнчери ӗҫҫыннисем Майӑн пӗрремӗшне тӗнчери питех те йывӑр обстановкӑра кӗтсе илеҫҫӗ.

Империализмлӑ иккӗмӗш вӑрҫӑ — капиталистсем тӗнчене ҫӗнӗрен пайласа уйӑрас, пӗчӗк ҫӗршывсемпе колонисенчи халӑхсене пӑхӑнтарас тата эксплоатацилес шутпа пуҫласа янӑ вӑрҫӑ пӗр миллиард ҫурӑ ытларах ҫынна хӑйӗн орбитине туртса кӗртрӗ, ҫӗнӗрен ҫӗнӗ ҫӗршывсене ҫавӑрса-ҫавӑра илет.

Вӑрҫӑ ҫулӑмӗнче пӗр-пӗтӗм хуласем ишӗлеҫҫӗ, культурӑн чи хаклӑ памятникӗсем пӗтеҫҫӗ, тинӗссемпе океансем ҫинче ҫӗршер карапсем путаҫҫӗ, ҫӗршер пин ҫын пурнӑҫӗ пӗтет.

Вӑрҫӑ капитализмлӑ ҫӗршывсенчи ӗҫҫыннисен массисене йывӑррӑн пусарса тӑрать, вӗсене калама ҫук пысӑк йывӑрлӑхсемпе хӗнхурсем кӳрет. Вӑрҫӑ вӑрҫакан мӗнпур ҫӗршывсенчи ӗҫҫыннисем вӑрҫа пӗтерме, мир туса хума тӑрӑшнинчен тӗлӗнмелли ҫук ӗнтӗ. Эпир шанатпӑр, вӗсем мир туса хурӗҫ. Вӗсем мӗнтери хӑвӑртрах мир тӑвӗҫ, ҫавӑн чухлӗ лайӑхрах пулӗ.

Совет Союзӗнчи ӗҫҫыннисем кӑна пролетариллӗ аслӑ праҫнике савӑнӑҫлӑн паллӑ тӑваҫҫӗ. Мӗнпур ҫынсен куҫӗ умӗнче, Ленин—Сталин партийӗ аслӑн ертсе пынипе пирӗн Тӑван ҫӗршыв—Совет Союзӗ, мир ырлӑхӗсемпе усӑ курса, ӳссе чечекленсе пырать.

Совет Союзӗн ҫӗнӗ граждӑнӗсем — капитализм пусмӑрӗ айӗнчен ӗмӗрлӗхех ирӗке тухнӑ Бессарабири, Ҫурҫӗр Буковинӑри тата Прибалтикӑри Советлӑ Социализмлӑ Республикӑсенчи вунӑ миллион граждӑн Майӑн пӗрремӗшне пирвайхи хут ирӗклӗн совет халӑхӗсен пӗрлӗхлӗ ҫемьинче уявлаҫҫӗ.

Иртнӗ ҫул хушшинче пирӗн ҫӗршывӑн политика, хуҫалӑх, культура тата ҫар тӗлӗшӗнчи хӑвачӗ вӗҫӗ-хӗррисӗр ӳсрӗ. Халӑх хуҫалӑхӗ малалла пысӑк утӑм турӗ. Сталинла виҫҫӗмӗш пятилетка ӑнӑҫлӑн пурнӑҫа кӗрсе пырать. Ӗҫҫыннисен материаллӑ пурнӑҫӗ лайӑхланса пырать. Ҫӗршыв палӑртса хунӑ ҫулпа—малта пыракан капитализмлӑ ҫӗршывсенчен экономика енӗпе те иртсе каяс ҫулпа шанчӑклӑн пырать.

Партин XVIII конференцийӗ йышӑннӑ решенисем — пирӗн большевикла парти ирӗкне, совет халӑхӗн ирӗкне палӑртса тӑракан решенисем пирӗн пӗтӗм халӑх хуҫалӑхне татах та ҫӳлӗрех пусӑма хӑпартмалли шанчӑклӑ хӗҫпӑшал пулса тӑраҫҫӗ.

1941 ҫулта кая юлса пыраканни пӗр предприяти те пулмалла мар. Промышленность оборудованийӗпе пӗтӗмӗшпех усӑ курасси, кашни цехра, кашни бригадӑра плана кунсерен тултарса пырассишӗн кӗрешесси партири большевиксемпе партире тӑман большевиксен чыслӑх ӗҫӗ пулма тивӗҫлӗ. Прогулсемпе простойсене пӗтермелле, ӗҫ тухӑҫлӑхне ҫирӗппӗн хӑпартса тата продукцин хӑйне тума ларакан хакне чакарса пымалла. Колхозсемпе совхозсен уйхирӗсенчи пысӑк тухӑҫлӑ тырпулшӑн, обществӑллӑ выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетессине вӑйлатассишӗн кӗрешмелле.

Совет Союзӗн правительстви пирӗн тулашри политикӑна — сталинла аслӑ политикӑна — халӑхсем хушшинчи мирлӗ пурнӑҫӑн политикипе пирӗн Тӑван ҫӗршывӑн хӑрушсӑрлӑхне туса хумалли политикӑна вӗҫне ҫитиех ҫирӗппӗн пурнӑҫа кӗртсе пырать. Ҫак ӗҫре ӑна вӑрҫӑ вӑрҫакан ҫӗршывсенчи халӑхсем пулӑшаҫҫӗ. Совет Союзӗ вӑрҫӑ тулашӗнче тӑрать, ӑна малалла сарса пырассине хирӗҫ кӗрешет. Ҫакӑн пек ӗнтӗ эпир хамӑрӑн хӗвелтухӑҫӗнчи кӳршӗпе Японипе нейтралитет ҫинчен тунӑ договорӑн тата Совет правительстви тӗнчери ытти ҫӗршывсемпе тунӑ пактсен тӗллевӗ.

Эпир миршӗн, Совет Союзӗпе туслӑ, ырӑ кӳршӗллӗ отношенисем тума тӑрӑшакан мӗнпур ҫӗршывсемпе туслӑ, ырӑ кӳршӗллӗ отношенисене ҫирӗплетсе пырассишӗн тӑратпӑр.

Ҫапла пулсан та, большевикла парти, Совет правительстви тата пирӗн пӗтӗм халӑх ҫакна лайӑх шута илеҫҫӗ: пирӗн ҫӗршыв капитализмлӑ йӗритавралӑх хушшинче пурӑнать, тӗнчери обстановка питех те хӗрсе ҫитнӗ, вӑл мӗнпур йышши кӗтмен ӗҫсем кӑларса тӑратма пултарать.

Ҫавӑнпа та пӗтӗм совет халӑхӗ, Хӗрлӗ Ҫарпа Тинӗс-Ҫар Флочӗ яланах мобилизациллӗ хатӗр тӑмалла.

Пирӗн хӗҫпӑшаллӑ вӑйсен ҫапӑҫури пултарулӑхне пӗр хут ҫеҫ мар ӗнтӗ тӗрӗслесе пӑхнӑ. Иртнӗ ҫулталӑк хушшинче вӑл чылай ҫӳлерех хӑпарчӗ. Хӗрлӗ Ҫарпа Тинӗс-Ҫар Флочӗ хӑйсен боевой хатӗрленӗвӗн меточӗсене пӗрмаях лайӑхлатса пыраҫҫӗ, кучухнехи вӑрҫӑ опычӗ тӑрӑх хӑйсен пӗлӳлӗхне хӑпартса пыраҫҫӗ.

Юлташсем!

Сывлӑхлӑ пулӑр, ҫар ӗҫне ывӑнма пӗлмесӗр вӗренсе алла илсе пырӑр, социализм строительствин мӗнпур участокӗсенче вунӑ хут ытларах вӑйхал хурса хамӑрӑн чаплӑ Тӑван ҫӗршывӑн экономикӑпа ҫар хӑватне ҫирӗплетсе пырӑр!

Тӑшмансем кирек-мӗнле киревсӗр ӗҫсем тусан та, эпир малалла та малалла, хамӑра революцин аслӑ кормчийӗ, хамӑрӑн **Сталин** илсе пыракан коммунизмӑн ҫутӑ ҫӗнтерӗвӗсем патнелле пырӑпӑр!

Сывӑ пулччӑр пирӗн хӑватлӑ Совет Союзӗнчи халӑхсем!

Сывӑ пултӑр Хӗрлӗ Ҫар тата Тинӗс-Ҫар Флочӗ!

Сывӑ пултӑр Ленин — Сталин партийӗ!

Сывӑ пултӑр аслӑ Сталин!

ССР Союзӗн Оборона Халӑх Комиссарӗн ПРИКАЗӖ

1941 ҫулти майӑн 1-мӗш. № 191. Мускав хули.

Юлташсем — красноармеецсем, командирсем тата политработниксем!

Паян пирӗн аслӑ тӑван ҫӗршыври халӑхсем Майӑн 1-мӗшне, ӗҫҫыннисен революциллӗ вӑйӗсен боевой смотрӗн кунне уявлаҫҫӗ.

Аслӑ Совет Союзӗнчи ӗҫҫыннисем Майӑн пӗрремӗшне социализм строительствин мӗнпур облаҫӗсенче ҫӗнӗ ҫӗнтерӳсем тунипе кӗтсе илеҫҫӗ. Партин Пӗтӗм Союзри XVIII конференцийӗ йышӑннӑ решенисемпе хавхаланнӑ совет халӑхӗ, 1941 ҫулти — Сталинла Виҫҫӗмӗш Пятилеткӑн тӑваттӑмӗш ҫулӗнчи хуҫалӑх планне тултарас тата ирттерсе тултарас ӗҫре ҫӗнӗ ҫитӗнӳсем туса, шанчӑклӑн малалла пырать. СССР халӑхӗсен мирлӗ ӗҫӗн хӑватлӑ тӗрекӗ, Октябрьти Социализмлӑ Аслӑ революци ҫӗнтерсе илнисене сыхлакан шанчӑклӑ хуралҫӑ пулса тӑракан Хӗрлӗ Ҫар хӑйне ҫапӑҫури опытпа пуянлатрӗ, вӑл пирӗн социализмлӑ государство интересӗсем ҫине, совет халӑхӗн интересӗсем ҫине империалистсем кирек мӗнле тапӑннине те аркатса тӑкмаллах отпор пама хатӗр тӑрать.

Латвири, Литвари, Эстонири, Бессарабири тата Ҫурҫӗр Буковинӑри ӗҫҫыннисем Майӑн пӗрремӗшне кӑҫал аслӑ Совет Союзӗнчи халӑхсен пӗрлӗхлӗ ҫемьинче, пирвайхи хут ирӗклӗн те савӑнӑҫлӑн уявлаҫҫӗ. Ҫак ҫулталӑк хушшинче советӑн ҫамрӑк республикисем сахал мар ҫитӗнӳсем турӗҫ. Вӗсем помещиксемпе капиталистсемсӗр ҫӗнӗ пурнӑҫ тӑваҫҫӗ.

Майӑн пӗрремӗшне советлӑ мар ҫӗршывсенчи ӗҫҫыннисем урӑх обстановкӑра кӗтсе илеҫҫӗ. Тӗнчене тепӗр хут пайласа тухас тата капиталистсен усламне ӳстерес тӗллевпе пуҫласа янӑ империализмлӑ иккӗмӗш вӑрҫӑ тӗнче вӑрҫи пулса тӑчӗ тата капитализмлӑ ҫӗршывсене пурне те тенӗ пекех ҫавӑрса илчӗ. Вӑл вӑрҫӑ Европӑра, Азире тата Африкӑра пырать, вӑл ресурсене Ҫурҫӗр тата Кӑнтӑр Америкӑран илсе тӑрать, вӑл ҫӗр ҫинче, тинӗсре тата сывлӑшра алхасать, вӑл вилӗм акса ҫӳрет тата ишӗлтерет, ӗҫҫынни массисен пурнӑҫне калама ҫук начарлатса хӑварать, выҫлӑха тата чухӑнлӑха вӑйлатать. Анчах та капитализмлӑ ҫӗршывсенчи халӑхсем миршӗн тӑрӑшаҫҫӗ тата вӗсем мирлӗ пурнӑҫа тупаҫҫех.

Пирӗн аслӑ тӑван ҫӗршыв ҫеҫ — Советлӑ Социализмлӑ Республикӑсен Союзӗ — пӗтӗм тӗнчери событисен тӑвӑллӑ тинӗсӗнче никам кисретейми чулту пек ҫӗкленсе тӑрать. Совет правительствин тулашри сталинла аслӑ политикине пула, эпир вӑрҫа хутшӑнмасӑр пурӑнатпӑр, совет халӑхӗ мирлӗ пурнӑҫӑн ырлӑхӗсемпе усӑ курать.

Хамӑрӑн кӳршӗсемпе тата ытти ҫӗршывсемпе мирлӗ отношенисенче пурӑнас политикӑна пӗр пӑркаланмасӑр пурнӑҫа кӗртсе пырса, совет правительстви нумаях та пулмасть нейтралитет ҫинчен Японипе пакт турӗ, ҫак пакт вӑл политика тӗлӗшӗнчен пысӑк вырӑн йышӑнса тӑракан документ пулса тӑрать, мӗншӗн тесен вӑл хамӑр ҫӗршывпа Япони хушшинчи отношенисене лайӑхлатас тӗлӗшпе малалла пысӑк утӑм ярса пуснине пӗлтерет.

Ҫапах та, пӗтӗм тӗнчери политика облаҫӗнче тата ҫӗршывӑн оборона пултарулӑхне тӗреклетес ӗҫре эпир тунӑ ҫитӗнӳсем пире лӑпланса ларма право памаҫҫӗ. Кучухнехи пӗтӗм тӗнчери обстановка тӗрлӗрен кӗтмен ҫӗртен килсе тухакан ӗҫсемпе хӑратса тӑрать. Ҫак условисенче «нимӗнле «ӑнсӑртлӑх» та тата пирӗн тулашри тӑшмансен нимӗнле фокусӗсем те пире кӗтмен ҫӗртен килсе ан тивччӗр» (Сталин) тесен, Хӗрлӗ Ҫарӑн пӑшал тарне типӗ тытас пулать, яланах мобилизациллӗ хатӗр тӑрас пулать.

Совет правительстви, большевикла парти, **Сталин** юлташ пирӗн умма ҫакӑн пек задача лартрӗҫ — Хӗрлӗ Ҫара ҫапӑҫу искусствине вӗрентес пӗтӗм ӗҫе кучухнехи вӑрҫӑ опычӗпе требованийӗсем тӑрӑх ҫӗнетсе урӑхлатмалла, терӗҫ. Ҫак задачӑна чыслӑн пурнӑҫа кӗртес тесен, кирек мӗнле тӑшмана та ҫӗнтерме Хӗрлӗ Ҫар яланах хатӗр пултӑр тесен, пирӗн кашнинех нумай тата ҫине тӑрса тимлӗн ӗҫлемелле. Мӑнкӑмӑлланмалла мар тата хамӑра лӑплантармалла мар, ҫитӗнӳсемпе йӑпанса лармалла мар, ҫине тӑрса вӗренмелле тата хамӑрӑн пӗлӗве малалла ӳстерсе пымалла, хамӑрӑн малта тӑракан ҫар шухӑшне малалла вӑйлатмалла, кучухнехи вӑрҫӑ опытне ҫине тӑрса вӗренмелле тата ҫав опытпа хамӑрӑн кашни кунхи вӗренӳре усӑ курмалла.

Совет халӑхӗ Хӗрлӗ Ҫара пӗрремӗш класлӑ техникӑпа хӗҫпӑшаллантарчӗ. Пирӗн задача — ҫав техникӑна йӑлтах вӗренсе алла илесси, вӑрҫӑ искусствине татти-сыпписӗр ҫӗнетсе лайӑхлатса пырасси пулать, вӑрҫӑра мӗн кирлӗ — ҫавсене вӗренмелле, вӗренӳ хирӗсенче те вӑрҫӑри пекех, пӗтӗм вӑя хурса ӗҫлемелле.

Юлташсем — красноармеецсем, командирсем тата политработниксем!

Хамӑрӑн ҫапӑҫу ӗҫне пӗлнине ывӑнма пӗлмесӗр пуянлатса ӳстерсе пырӑр, единоначалине тата советӑн ҫар дисциплинине — Хӗрлӗ Ҫарӑн ҫапӑҫу пултарулӑхӗн никӗсне тӗреклетсе пырӑр, хамӑрӑн тӑван ҫӗршыва хӳтлеме яланах хатӗр пулӑр!

Сире Майӑн пӗрремӗш ячӗпе сывлӑх сунса саламлатӑп. Хӗрлӗ Ҫар умне пирӗн правительство тата **Сталин** юлташ лартнӑ задачӑна эсир чыслӑн пурнӑҫа кӗртессе шансах тӑратӑп!

Сывӑ пултӑр Майӑн пӗрремӗш — ӗҫҫыннисен революциллӗ вӑйӗсен боевой смотр кунӗ, пӗтӗм тӗнчери пролетариллӗ пӗршухӑшлӑх кунӗ!

Сывӑ пултӑр пирӗн хӑватлӑ тӑван ҫӗршыв — Советлӑ Социализмлӑ Республикӑсен Союзӗ!

Сывӑ пултӑр Хӗрлӗ Ҫарпа Тинӗс-Ҫар Флочӗ — пирӗн аслӑ совет халӑхӗн мирлӗ ӗҫӗн шанчӑклӑ хуралӗ!

Сывӑ пултӑр большевиксен Пӗтӗм Союзри Коммунистла Партийӗ!

Сывӑ пултӑр пирӗн ҫулпуҫ тата учитель — тӑван **Сталин!**

ССР Союзӗн Оборона Халӑх Комоссарӗ Совет Союзӗн Маршалӗ
С. ТИМОШЕНКО.

ССР Союзӗн Тинӗс-Ҫар Флот Халӑх Комиссарӗн ПРИКАЗӖ

1941 ҫулти майӑн 1-мӗш. № 213. Мускав хули.

Юлташсем — краснофлотецсем, командирсем тата политработниксем!

Пӗтӗм тӗнчери пролетариллӗ праздникне — рабочи класӑн революциллӗ вӑйӗсен смотр кунне — 1941 ҫулти Майӑн 1-мӗшне—пирӗн аслӑ тӑван ҫӗршыв ҫӗнӗ чаплӑ ҫӗнтерӳсемпе паллӑ тӑвать.

Совет Союзӗнчи ӗҫҫыннисем, ВКП(б) XVIII конференцийӗн историллӗ решенийӗсемпе хӗҫпӑшалланнӑскерсем, Сталинла Виҫҫӗмӗш Пятилетка планне шанчӑклӑн пурнӑҫа кӗртсе пырса, социализмлӑ хуҫалӑхпа культурӑн пур облаҫӗсенче те ҫӗнӗрен ҫӗнӗ ҫӗнтерӳсем тӑваҫҫӗ.

СССР халӑхӗсен туслӑ ҫемьине ҫӗнӗ йыш хутшӑнчӗ. Бессарабипе Ҫурҫӗр Буковинӑри, Литвари, Латвири, Эстонири ӗҫҫыннисем кӑҫал Майӑн 1-мӗшне советӑн хӗрлӗ ялавӗсем айне тӑрса уявлаҫҫӗ.

Совет Союзӗ вӑрҫа хутшӑнмасӑр тӑрать. Совет правительствин тулашри аслӑ политики, халӑхсем хушшинчи мирлӗ пурнӑҫа тата пирӗн тӑван ҫӗршывӑн хӑрушсӑрлӑхне пурнӑҫа кӗртсе пыракан политика совет халӑхне канлӗн ӗҫлеме тата мирлӗ пурнӑҫӑн ырлӑхӗсемпе усӑ курма май парать.

Совет Союзӗпе Япони хушшинче нейтралитет ҫинчен пакт туни совет правительствин тулашри политики тунӑ чаплӑ ҫӗнтерӳ пулса тӑрать. Ҫак пакт вӑл мир интересӗсемшӗн кирлӗ утӑм ярса пуснине пӗлтерет,—вӑл пакта империализмлӑ иккӗмӗш вӑрҫӑ малалла сарӑлса пынӑ тата ҫӗнӗ те ҫӗнӗ ҫӗршывсене ҫавӑрса илнӗ вӑхӑтра алӑ пусса ҫирӗплетнӗ.

Большевикла парти, Сталин юлташ ертсе пынипе социализмлӑ государствӑн хуҫалӑхлӑ тата оборонӑллӑ хӑвачӗ татти-сыпписӗр ӳссе тӗрекленет.

Совет ҫӗрӗн тулашӗнче империализмлӑ иккӗмӗш вӑрҫӑн пушарӗ ытларах та ытларах сарӑлса пырать. Ҫак вӑрҫӑ ытларах та ытларах вӑрӑма тӑсӑлакан тата ишӗлтерекен вӑрҫӑ пулса пырать. Унӑн йывӑрлӑхӗсем капитализмлӑ ҫӗршывсенчи ӗҫҫынни массисен хулпуҫҫийӗсем ҫине йӑтайми ҫӗклем пек тиеҫҫӗ.

Кучухнехи пӗтӗм тӗнчери обстановка тӗрлӗрен кӗтмен ҫӗртен килсе тухакан ӗҫсемпе хӑратса тӑрать. Ҫак условисенче «нимӗнле ӑнсӑртлӑх» та тата пирӗн тулашри тӑшмансен нимӗнле фокусӗсем те пире кӗтмен ҫӗртен килсе ан тивччӗр» (Сталин) тесен, Тинӗс-Ҫар Флочӗн ҫапӑҫава яланах хатӗр тӑрас пулать.

Совет правительстви тата пирӗн халӑх оборонӑна тӗреклетес, Хӗрлӗ Ҫарпа Тинӗс-ҫар флотне вӗрҫӗнӗ техникӑпа пуянлатас тӗлӗшпе вӑя тата средствӑсене хӗрхенсе тӑмаҫҫӗ.

Тинӗс-Ҫар Флочӗ ССР Союзӗн тинӗс чиккисенче боевой вахтӑра ҫивӗччӗн тӑрать тата партипе правительство пӗрре чӗнсенех, Хӗрлӗ Ҫарпа пӗрле, пирӗн тӑван ҫӗршывӑн таса чиккисем ҫине алӑ ҫӗклеме хӑякансене пурне те аркатса тӑкмаллах ҫапса ответ пама кирек хӑш минутӑра та хатӗр тӑрать.

Пире шанса панӑ ҫар ӗҫӗн техникине татти-сыпписӗр вӗренсе малалла илсе пырасси, вӑрҫма яланах тата ҫине тӑрса вӗренесси—кашни краснофлотецӑн таса тивӗҫӗ. Тинӗс-Ҫар Флочӗн личнӑй составӗ халиччен тунӑ ӗҫсемпе чарӑнса ларма пултараймасть, мӑнкӑмӑлланса тата лӑпланса лармалла мар, тинӗс ҫинчи кучухнехи вӑрҫӑн опытне вӗренсе тата ҫав опытпа усӑ курса, хӑйсен ҫапӑҫма пӗлнине ҫине тӑрса тимлӗн пуянлатса тата ӳстерсе пыма тивӗҫлӗ.

Юлташсем — краснофлотецсем, командирсем тата политработниксем, флотӑн сложнӑй боевой техникине вӗренсе алла илӗр, сыхлӑр тата унпа ҫапӑҫура пӗтӗмӗшпех усӑ курма вӗренӗр.

Хӑвӑрӑн тинӗс ӗҫне пӗлнине тата культурӑна ӳстерсе пырӑр.

Хӑвӑрӑн ҫапӑҫура кирлӗ чун-хавала татти-сыпписӗр пиҫӗхтерсе пырӑр — ирӗк-кӑмӑла, хӑюллӑха, чӑтӑмлӑха тата пуҫарулӑха аталантарса пырӑр, ҫар дисциплинине ҫирӗплетӗр.

Тӑшмана кирек мӗнле условисенче те ҫӗнтермелли искусствӑна вӗренсе алла илӗр.

Тинӗс-Ҫар Флотӗнчи карапсен, ҫыранри батарейӑсен тата авиацин боевой вӗренӗвне кучухнехи вӑрҫӑ опычӗ ыйтнӑ пек ирттерӗр.

Юлташсем — краснофлотецсем, командирсем тата политработниксем, Сире пролетариллӗ праздник — Майӑн 1-мӗш ячӗпе сывлӑх сунса саламлатӑп.

Сывӑ пултӑр тата тӗрекленсе пытӑр пирӗн хӑватлӑ тӑван ҫӗршыв — Советлӑ Социализмлӑ Республикӑсен Союзӗ!

Сывӑ пултӑр Совет халӑхӗ!

Сывӑ пултӑр Хӗрлӗ Ҫарпа Тинӗс-Ҫар Флочӗ!

Сывӑ пултӑр большевиксен Пӗтӗм Союзри Коммунистла Партийӗ — Совет Союзӗнчи ӗҫҫыннисен малта пыракан отрячӗ!

Сывӑ пултӑр пирӗн ҫулпуҫ тата учитель аслӑ **Сталин!**

СССР Тинӗс-Ҫар Флочӗн
Халӑх Комиссарӗ
Адмирал КУЗНЕЦОВ.

Май уявӗ Элӗкре

ЭЛӖК, майӑн 3-мӗш. **(Телефонпа хамӑр корр.)**. Пӗтӗм тӗнчери пролетариллӗ праздникне — Майӑн 1-мӗшне Элӗкре чаплӑн уявласа ирттерчӗҫ. Майӑн 1-мӗшӗнче кӑнтӑрла район центрӗнчи ӗҫҫыннисен митингӗ пулчӗ.

Каҫхине партипе совет, комсомол тата профсоюз организацийӗсен чаплӑ ларӑвӗ пулса иртрӗ. Ларура ВКП(б) райкомӗн пропагандӑпа агитаци отдел заведующийӗ Романов юлташ доклад туса пачӗ. Доклад хыҫҫӑн Элӗкри 1-мӗш там шкулта вӗренекенсем концерт пачӗҫ.

Ирӗке тухнӑ Кишиневри Май уявӗ

КИШИНЕВ, майӑн 1-мӗш. (ТАСС). Хула Совечӗн ҫурчӗн башни ҫинчи сехет 11 ҫапать.

Орудисенчен 16 хут салют пани кӗрлесе илтӗнет. Юратнӑ тӑван ҫӗршывӑн пулса иртнӗ ҫапӑҫусенче чапа тухнӑ стрелковӑй чаҫсем правительство трибуни патӗнчен чаплӑ маршпа, винтовкӑсене алла тытса иртсе пыраҫҫӗ. Вӗсем техникӑн чи юлашки ҫитӗнӗвӗсем тӑрӑх хӗҫпӑшалланнӑ.

Ҫирӗп йӗркепе, звено-звенопа вӗҫсе иртеҫҫӗ самолетсем. Кишиневри ӗҫҫыннисем вӗсене юратакан куҫсемпе пӑхса ӑсатаҫҫӗ.

Площаде демонстрантсем пырса кӗреҫҫӗ. Ачасем — молдавансен нациллӗ костюмӗсемпе тумланнӑ, вӗсен пуҫӗсем ҫинче—чечек ҫыххисем. Аслӑ Сталина—мӗнпур тӗнчери ӗҫҫыннисен ашшӗне тусне молдаван, вырӑс, еврей чӗлхисемпе каласа хӗрӳллӗн саламлаҫҫӗ.

Котовский площадӗ урлӑ колоннӑсенче 100 пин ҫын ытла иртсе кайнӑ. Вӗсем Майӑн пӗрремӗшне пирвайхи хут ирӗклӗн уявланӑ, пирвайхи хут Совет Союзӗнчи мӗнпур халӑхсемпе пӗрле ирӗклӗ ӗҫӗн хаваслӑхне, коммунизм ҫӗнтерӗвӗшӗн кӗрешме яланах хатӗр тӑнине кӑтартса панӑ.

Майӑн пӗрремӗш кунӗ ютҫӗршывсенче

США-ра

НЬЮ-ИОРК, майӑн 2-мӗш. (ТАСС). Майӑн пӗрремӗшӗнче Нью-Йоркри Юнион-Скверта майӑн пӗрремӗш ячӗпе демонстраци пулса иртнӗ. Демонстрацине 100 пин ҫын ытла хутшӑннӑ. Демонстрацие империализмлӑ вӑрҫа хирӗҫ, пӗтӗм тӗнчери рабочи класӑн пӗршухӑшлӑхӗшӗн кӗрешме чӗнекен лозунгсемпе ирттернӗ. Демонстраци 5 сехет ытла пынӑ. Унта нумай нациллӗ рабочисем, ҫавӑн пекех интеллигенци, хӗрарӑмсем тата ҫамрӑксем хутшӑннӑ. Демонстрантсем урамсемпе иртсе пынӑ вӑхӑтра тротуарсем ҫинче нумай пин ҫын пӑхса тӑнӑ, вӗсем юрӑсем юрланӑ. Майӑн пӗрремӗшне ирттермелли лозунгсене кӑшкӑра-кӑшкӑра каланӑ.

АНГЛИРЕ

ЛОНДОН, майӑн 2-мӗш. (ТАСС). Майӑн пӗрремӗшӗнче Лондонри Гайд-Паркра Майӑн пӗрремӗш ячӗпе демонстраци пулса иртнӗ. Демонстрацире 5 пин ҫын пулнӑ. Демонстрантсем хушшинче ҫамрӑксемпе салтаксем нумай пулнӑ. Ҫакӑ вӑл вӑрҫӑ вӑхӑтӗнчи Англири чи пысӑк демонстраци пулнӑ.

Демонстраци вӑхӑтӗнче организациленӗ митингра 5 трибуна ҫинче ораторсем сӑмахсем тухса каланӑ.

Митингра Гарри Поллит, ҫавӑн пекех тата лейборист Притт тухса каланӑ. Притт хӑйӗн сӑмахне Халӑх конгресӗн нациллӗ совечӗн ячӗпе каланӑ.

Ытти ораторсен шутӗнче хӗрачасем—ҫар завочӗсенче ӗҫлекен работницӑсем пулнӑ.

71 гектар акнӑ

УЛАТАР, майӑн 2-мӗш. **(Телефон тӑрӑх).** Апрелӗн 28-мӗшӗнче «Победа Октября» колхоз (председателӗ Додонов юлташ) акана тухнӑ. Малтанхи кун ҫӗр пиҫсе ҫитнӗ уйрӑм участоксенче 10 гектар сӗлӗ акнӑ.

Майӑн 2-мӗш тӗлне районӗпе 71 гектар тӗштырӑ акнӑ. Пуринчен ытларах сӗлӗ акнӑ. «Красный луч» колхоз — 32 гектар, «Победа Октября» колхоз—26 гектар, «10 лет Чуваш. АССР»—12 гектар акса хӑварнӑ.

Районӗпе 90 гектар культиватци, 30 гектар ҫурхи суха тунӑ. Кӗрхи ҫӗртмене 167 гектар сӳреленӗ.

1226 центнер тӗштырӑ вӑрлӑхӗсене яровизациленӗ. Ҫӗрулми вӑрлӑхне 533 центнер яровизациленӗ. Кӗрхи тырӑсене 334 гектар ҫинче апат панӑ. Вӑл шутран «Путь Ильича» колхоз 120 гектар ҫинче апат панӑ.

«Стахановец» колхозра тракторнӑй отряд ҫурхи суха ӗҫне тытӑннӑ.

Совет халӑхӗн хӗҫпӑшаллӑ вӑйӗсен Майӑн пӗрремӗшӗнчи парачӗ

1941 ҫулти Майӑн пӗрремӗшӗнче Мускаври Хӗрлӗ площадьре

Совет Союзӗн туслӑ ҫемьинче пӗрлешсе тӑракан тӑванлӑ вунултӑ республикӑри халӑхсем пӗтӗм тӗнчери пролетариллӗ пӗршухӑшлӑх кунне—Майӑн пӗрремӗшне хаваслӑн уявларӗҫ.

...Мускав чӗри — Хӗрлӗ площадь. Унӑн майӑн пӗрремӗшӗнчи тумӗ мӑнаҫлӑ та чаплӑ. Кремль стенине тӗлме-тӗл вырнаҫса тӑракан СССР Верховный Совет ҫурчӗн фронтонӗ ҫинче—Ленинпа Сталинӑн пысӑк портречӗсем. Гигантла пысӑк ялав ҫинче—«Сывӑ пултӑр Майӑн пӗрремӗш — рабочи класӑн революциллӗ вӑйӗсен боевой смотрӗ!» текен лозунг. Коммунистла манифестӑн вилӗмсӗр сӑмахӗсене—«Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!» текен сӑмахсене вырӑс, испанец, нимӗҫ, француз, англичан, китай чӗлхисемпе ҫырса хунӑ.

Майӑн пӗрремӗшӗнчи парад пуҫланиччен нумай малтанах трибуна ҫине ҫынсем хӑпарса тӑнӑ. Унта ВКП(б) Центральный Комитечӗн членӗсем, СССР Верховный Совечӗн, РСФСР Верховный Совечӗн депутачӗсем, Хӗрлӗ Ҫар генералитечӗ тата Тинӗс-Ҫар Флочӗн высший командованийӗ, Совет Союзӗн Геройӗсем, Социализмлӑ Ӗҫ Геройӗсем, Сталинла преми лауреачӗсем — наукӑн, техникӑн, искусствӑн тата литературӑн паллӑ та чаплӑ деятелӗсем, столицӑри предприятисенчи стахановецсемпе ударниксем пухӑннӑ.

Дипломатиллӗ корпус чинӗсем, совет хаҫачӗсемпе ютҫӗршывсенчи хаҫатсен корреспонденчӗсем.

Трибунӑсем ҫинчен Хӗрлӗ площадӗн аслӑ та чаплӑ панорами курӑнать. Ҫар чаҫӗсем тӗрӗс кӗтеслӗ колоннӑсемпе тӑрса тухнӑ. Красноармеецсемпе командирсем парада тухмалли ҫӗнӗ формӑпа тумланнӑ.

Кӑнтӑрла ҫитсе килет. Кремлӗн рубин ҫӑлтӑрӗсем ҫинче куҫа йӑмӑхтарса йӑлкӑшать хӗвел. Спасски башня ҫинчи сехетӗн ылттӑн стрелкисем «XII» цифра патнелле ҫывхарса пыраҫҫӗ. Пухӑннӑ мӗнпур халӑхӑн куҫӗсем — Ленин мавзолейӗ ҫинче. Трибуна ҫине Сталин, Молотов, Ворошилов, Калинин, Каганович, Андреев, Микоян, Берия, Шверник, Вознесенский, Щербаков, Маленков, Димитров, Шкирятов, Булганин, Вышинский, Мехлис, Деканозов, Кузнецов, Меркулов, Поскребышев, Ярославский, Тевосян, Лозовский, Пронин, Михайлов, Попов, Черноусов, Бадаев, Горкин, Николаева юлташсемпе ытти юлташсем хӑпараҫҫӗ.

Площаде пухӑннӑ ҫынсем Сталин юлташа, партипе правительство руководителӗсене калама ҫук пысӑк ҫӗкленӳпе кӗтсе илеҫҫӗ. Хавхаланулла оваци темиҫе минута хушши кӗрлесе тӑрать.

Шӑпах 12 сехетре Кремлӗн Спасски хапхинчен СССР Оборона Халӑх Комиссарӗ Совет Союзӗн Геройӗ тата Маршалӗ С. К. Тимошенко юлташ юланутпа тухать. Парад командующийӗнчен арми генералӗнчен И. В. Тюленевран рапорт йышӑннӑ хыҫҫӑн, Маршал войскӑсем умӗпе иртсе тухать. Тимошенко юлташ красноармеецсене, краснофлотецсене тата командирсене Майӑн пӗрремӗшӗнчи праздник ячӗпе сывлӑх сунса саламлать. Вӑл саламлани ҫине ответлесе, красноармеецсемпе краснофлотецсем хӑватлӑн «урра» кӑшкӑраҫҫӗ.

Войскӑсем умӗпе ҫаврӑнса тухнӑ. С. К. Тимошенко юлташ трибуна ҫине хӑпарса сӑмах калать.

Хӗрлӗ площаде пухӑннӑ халӑх, унпа пӗрле пӗтӗм столица, социализмӑн пӗтӗм аслӑ ҫӗршывӗ Тимошенко юлташӑн тӳлек те шанчӑклӑ сӑмахне калама ҫук пысӑк тимлӗхпе итлет.

Сӑмах каласа пӗтернӗ. Аслати пек хӑватлӑн урра кӑшкӑрни, тӑвӑл пек кӗрлекен оваци чаплӑ шӑплӑха ҫӗмӗреҫҫӗ. Своднӑй оркестр «Интернационал» кӗввине вылять. Праздник ячӗпе орудисем паракан салют кӗрлет.

Мускав гарнизонӗнчи чаҫсен чаплӑ маршӗ пуҫланать. Паян ССР Союзӗнчи тата пӗтӗм тӗнчери ӗҫҫыннисем умӗнче Хӗрлӗ Ҫар хӑйӗн мораллӗ-политикӑллӑ пӗрлӗхне, хӑй тӑван ҫӗршывшӑн вӗҫӗ-хӗррисӗр шанчӑклӑ пулнине, Совет правительствине, большевикла партине, халӑхсен аслӑ ҫулпуҫне Сталин юлташа пӗтӗм чӗререн парӑннине кӑтартса парать. Майӑн пӗрремӗшӗнчи парадра Хӗрлӗ Ҫар хӑйӗн никам ҫӗмӗрейми хӑватне, хӑйне ҫӗршыв сталинла пятилеткӑсен ҫулӗсенче парса пуянлатнӑ чаплӑ техникӑна кӑтартса парать.

Парада Хӗрлӗ Ҫарӑн М. В. Фрунзе ячӗпе тӑракан Хӗрлӗ Ялавлӑ тата Ленин орденлӗ Военнӑй Академийӗ пуҫлать. Ӑна граждӑн вӑрҫи пынӑ ҫулсенче Ленин туса хунӑ. Унтанпа ӗнтӗ Фрунзе ячӗпе тӑракан Академи ҫар ӗҫӗн мухтавлӑ деятелӗсене сахал мар пӑхса ӳстернӗ. Колонна пуҫӗнче Академи начальникӗ, виҫӗ хут орденоносец, генерал-лейтенант Хозин пырать, Академи ялавне Совет Союзӗн Геройӗ капитан Мошляк йӑтса пырать. Унпа юнашар ялав патӗнчи ассистентсем пулса Совет Союзӗн Геройӗсем полковник Бочкарев тата майор Петраковский пыраҫҫӗ.

Хӗрлӗ Ҫарӑн Ф. Э. Дзержинский ячӗпе тӑракан Ленин орденлӗ Артиллери Академийӗн — пирӗн ҫӗршывра чи нумай вӑхӑтранпа ӗҫлекен ҫар Академийӗн колонни хӑватлӑ та чаплӑ. Нумаях пулмасть-ха ҫак Академи уҫӑлнӑранпа 120 ҫул тулчӗ. Академире воспитани илсе ҫитӗннӗ ҫынсем хушшинче—конструкторла шухӑшӑн пысӑк та паллӑ представителӗсем, Социализмлӑ Ӗҫ Геройӗсем — Грабин, Иванов тата Крупчатников юлташсем. Парадри подразделенисенчен пӗрин пуҫӗнче паллӑ артиллерист-ученӑй, Академире воспитани илсе ӳснӗ, халӗ унӑн профессорӗ пулса ӗҫлекен, артиллери генерал-майорӗ Благонравов пырать. Вӑл — Сталинла премин лауреачӗсен мухтавлӑ речӗсенчи ҫынсенчен пӗри: хӗҫпӑшала автоматизацилес тӗлӗшпе тунӑ ӗҫшӗн ӑна пысӑк награда панӑ. Дзержинский ячӗпе тӑракан Академи колоннинче боевой орденсемпе наградӑланӑ нумай командирсем, Сталин ячӗпе паракан стипендисем илсе тӑракан темиҫе теҫетке ҫын, Хӗрлӗ Ҫарӑн отличникӗсем пур.

Хӗрлӗ Ҫар механизацийӗпе моторизацийӗн И. В. Сталин ячӗпе тӑракан Академийӗ пӗр кӑлтӑксӑр стройпа пырать. Академин командный факультетӗнче вӗренекенсем хушшинче — Совет Союзӗн Геройӗсем 21 ҫын тата 72 орденоносец шутланаҫҫӗ.

В. В. Куйбышев ячӗпе тӑракан Военно-инженернӑй Академире, К. Е. Ворошилов ячӗпе тӑракан химически защита ҫар Академийӗнче, Н. Е. Жуковский ячӗпе тӑракан Сывлӑш-Ҫар Академийӗнче, В. И. Ленин ячӗпе тӑракан Ҫарпа Политика Академийӗнче, Военно-Ветеринарнӑй Академире, Военно-юридически Академире вӗренекенсем Хӗрлӗ площадь урлӑ чаплӑ маршпа иртсе пыраҫҫӗ. Хӗрлӗ Ҫарӑн аслӑ шкулӗсенче вӗренекенсем — унӑн пулас специалисчӗсем таччӑн тӑрса тухнӑ шеренгӑсемпе пыраҫҫӗ. Ҫаксем пурте вӗсем — ҫапӑҫусенче пысӑк опыт илнӗ командирсемпе политработниксем. В. И. Ленин ячӗпе тӑракан Ҫарпа-Политика Академийӗнче вӗренекенсем хушшинче кӑна орденоносецсем 100 ҫын ытла шутланаҫҫӗ. Кунта Совет Союзӗн Геройӗсем батальоннӑй комиссарсем — Котцов, Киселев, политруксем — Яковлев тата Бабаченко вӗренеҫҫӗ. Хӗрлӗ Ҫарӑн политикӑллӑ работникӗсен кадрӗсене вӗрентсе хатӗрлекен большевикла чаплӑ шкулӑн сӑн-сӑпачӗ ҫакнашкал ӗнтӗ.

Авиаци шкулӗсенче, В. И. Ленин ячӗпе тӑракан Военно-Политически училищӗре, Мускаври РСФСР Верховный Совечӗн ячӗпе тӑракан ҫар училищинче, Мускаври Красин ячӗпе тӑракан пӗрремӗш артиллери училищинче вӗренекенсем парадра хӑйсене питех те чаплӑн тытма вӗреннине кӑтартса параҫҫӗ. Государствӑн физкультура ӗҫне вӗренмелли Сталин ячӗпе тӑракан Ленин орденлӗ Центральный Институчӗн ҫар факультетӗнче вӗренекен студентсен чаплӑ стройӗпе тренировки ҫине савӑнса пӑхатӑн.

Трибунӑсем умӗпе ҫар морякӗсен своднӑй батальонӗ иртсе пырать. Тинӗс-ҫар учебнӑй заведенисен курсанчӗсем краснофлотецсен яланхи утӑмӗпе утса пыраҫҫӗ. Своднӑй батальон речӗсенче — М. В. Фрунзе ячӗпе тӑракан, Ленин орденлӗ, Хӗрлӗ ялавлӑ Тинӗс-Ҫар Аслӑ училищин, Ф. Э. Дзержинский ячӗпе тӑракан, Ленин орденлӗ Тинӗс-Ҫар инженернӑй училищин тата ытти тинӗс-ҫар училищисен чи лайӑх, май уявӗ умӗнхи социализмлӑ ӑмӑртура мала тухнӑ подразделенийӗсем, СССР Тинӗс-Ҫар флочӗн отличникӗсем.

Ҫамрӑк моряксене, Хӗрлӗ ялавлӑ Балтикӑн боевой тралищийӗсене сыхласа усракансене, хамӑрӑн социализмлӑ аслӑ тӑван ҫӗршывӑн тинӗс чиккисене сыхласа тӑракансене трибунӑсем ҫинчен хавассӑн саламласа алӑ ҫупаҫҫӗ.

(Юлашки 2-мӗш страницӑра).

Совет халăхĕн хĕçпăшаллă вăйĕсен Майăн пĕрремĕшĕнчи парачĕ

ЮЛАШКИ

НКВД шалти охрана чаçĕсем тата НКВД пограничнăй охрана Аслă Шкулĕнче вĕренекенсем пĕр çын пек тикĕс утса иртсе пыраççĕ. Чылай инçетре симĕс картуссем курăнсанах, трибунăсем çинче ала çупма пуçлаççĕ: москвичсем пограничниксене, совет çĕршывĕн чиккисен мухтавлă часовойĕсене туслăн саламлаççĕ.

Хĕрлĕ площаде çĕнĕрен те çĕнĕ подразделенисем пырса кĕреççĕ. Мавзолей çине равнени тытса, стрелковăй чаçсем иртсе пыраççĕ. Чаплă боевой подвигсем пĕр хут кăна мар тунă, хăйĕн хĕçпăшалне нихăçан та иксĕлми мухтавлăха кăларнă хĕрлĕ пехота утса пынă чухне хăрушă та хăватлă вăй курăнса тăрать. Винтовкăсем çинчи штыксем, хĕвел çуттипе йăлтăртатса, хăрушшăн çĕкленсе пыраççĕ.

Талантлă конструктор С. И. Мосин тунă винтовкăпа вырăс çарне хĕçпăшаллантарма йышăннăранпа çак иртнĕ кунсенче 50 çул тултарчĕ. Çак винтовкăпа граждăн вăрçи çулĕсенче Хĕрлĕ Çар 14 державăн походне çапса аркатрĕ. Пирĕн виçĕ линиллĕ винтовка, совет çĕршывĕнчи оружейниксем çĕнетсе лайăхлатнăскер, халĕ те Хĕрлĕ Çарăн лайăх хĕçпăшалĕ пулса тăрать. Стрелковăй чаçсен вучĕн хăвачĕ юлашки çулсем хушшинче пит нумай ÿсрĕ. Кун çинчен автоматлă винтовкăсем, снайперсен оптически прицеллă винтовкисем, ручной пулеметсем тата гранатометсем ĕнентерÿллĕн калаççĕ. Трибунăсем умĕпе тимĕр пек çирĕп стройпа иртсе пыракан боецсем вĕсене алăра тытса пыраççĕ.

Ĕççыннисен хĕçпăшалланнă отрячĕсем те Хĕрлĕ Çарпа пĕрлех парада хутшăнаççĕ. Чаплă марш вăхăтĕнче вĕсем войскăсен подразделенийĕсен хушшинче черетпе иртсе пыраççĕ. Нумайĕшĕ трибунăсем çинчен хăйсен тахçанхи тусĕсене, çывăх паллакан çынсене — Хĕрлĕ Пресняри баррикадăсем çинчи çапăçусенче пулнисене, красногвардеецсем тата хĕрлĕ партизансем пулнисене кураççĕ. Революциллĕ çапăçусен ветеранĕсемпе пĕрлех çамрăксем — осоавиахимовецсем, студентсем пыраççĕ. Вĕсен хушшинче винтовкăран пит тĕл перекен ворошиловла стрелоксем те сахал мар.

Мускаври аэроклубсенче вĕренекенсем, производствăра ĕçленĕ хушăрах парашютистсем тата летчиксем пулма хатĕрленекенсем, иртсе пыраççĕ. РСФСР Наркомпросĕн специальнăй шкулĕсенче вĕренекенсем кăмăла савăнтараççĕ, — вĕсем хăйсен пурнăçне çар ĕçĕн искусствине панă хăюллă çамрăксем. Вĕсен сăн-пичĕсем илемлĕ те хаваслă, строй тĕлĕшĕнчен те лайăх вĕренсе çитнĕ. Акă, пулас артиллеристсем, летчиксем, çар морякĕсем иртсе пыраççĕ.

Ремесленнăй училищĕсенче, чугунçул училищисенче тата фабрикăпа завод ĕçне вĕренмелли шкулсенче вĕренекенсем пирвайхи хут парада хутшăнна. Вĕсем йĕркеллĕ, дисциплинăллă пулни курăнса тăрать, — çак пахалăхсем социализмлă промышленноçпа транспортăн квалификациллĕ мастерĕсемшĕн — пулас мастерсемшĕн пит те кирлĕ.

Мавзолей умĕпе кавалери эскадронĕсем пĕрин хыççăн тепри иртсе пыраççĕ. Вĕсем хыççăн самокатчиксен подразделенийĕсем иртме пуçлаççĕ. Столицăри спорт общесвисенчи велосипедсен сводн'ăй полкĕ пĕр сас-чÿ кăлармасăр иртет.

Хĕрлĕ площаде мотомехчаçсем пырса кĕреççĕ. Сталинла пятилетка çулĕсенче совет халăхĕ хăйĕн Хĕрлĕ Çарне хăватлă техникăпа хĕçпăшаллантарчĕ. Майăн пĕрремĕшĕнче Хĕрлĕ площадьре пулнă парад çар техникин боевой хăвачĕн, вăл малаллах кайса пынин чаплă демонстрацийĕ пулчĕ. Мотомехчаçсен движенине пулеметчик-мотоциклетистсем пуçарса ячĕç. Вĕсем — хăйне евĕрлĕ моторизованнăй кавалерин батальонĕсем, вĕсен мобилизацилĕхĕ тата хăвăртлăхĕ пит пысăк. Вĕсен хыççăн—пулеметсемпе хĕçпăшалланнă çăмăл броневиксем, броня хÿттине хăвăрт перекен тупăсем лартнă виçĕ тĕнеллĕ броневиксем пыраççĕ.

Грузовиксем çинче моторизациленĕ пехота пырать. Автомашинăсем çинче минометсем нумай. Минометсенчен пĕр пайне машинăсем туртса пыраççĕ.

Авиацине хирĕç кĕрешмелли хатĕрсем питех те тĕрлĕрен. Тăватă пулемета пĕрлештерсе тунă зенитнăй пулеметсене грузовиксем çинче илсе пыраççĕ. Зенитнăй тупăсен стволĕсем хĕвел çинче йăлтăртатаççĕ. Грузовиксем çинче—пысăк калибрлă зенитнăй тупăсем. Малалла площадь çине тата хăватлăрах зенитнăй тупăсене илсе кĕреççĕ, вĕсене виçĕ тĕнеллĕ йывăр автомашинăсен платформи çине майлаштарса лартнă.

Артиллери маршĕ пурне те савăнтарса хĕпĕртеттерет. Танксем çине пемелли тупăсем. Полевой артиллери те нумай. Юлашкинчен, йывăр орудисем. Артиллерине пĕтĕмпех машинăсем туртса пыраççĕ. Малта пыракан подразделенисенче орудисене туртса пыракан машинăсем — урапаллисем, вĕсем хыççăн пыракансем — гусеницăллă. Йывăр артиллери орудийĕсем тата вĕсен калибрĕ пит те тĕрлĕрен. Инçете перекен вăрăм стволлă орудисем вăрахăн иртсе пыраççĕ. Унтан хăватлă гаубицăсем курăнаççĕ, вĕсем тăшманăн тимĕрпе бетонран тунă укреплениййĕсене çĕмĕрме пултараççĕ. Чи çĕнĕ конструкциллĕ пит пысăк тупăсене курсанах трибунăсем çинче тĕлĕнсе калана сасăсем илтĕнеççĕ.

Çĕр çинчи войскăсен парадне танк чаçĕсем вĕçлеççĕ. Малтан—çăмăл, унтан вăтам танксем нумай иртеççĕ. Вĕсем хыççăн—йывăр танксем тата, юлашкинчен, вырăнтан вырăна куçса çÿрекен хурçă крепоçсем пыраççĕ.

Трибунăсем умĕнче танковăй соединенисем нумай иртсе пынă вăхăтра Хĕрлĕ площадь тĕлĕнче сывлăшра авиаци курăнать.

Самолетсем икĕ хутлăн вĕçсе пыраççĕ. Хăвăрт вĕçекен бомбардировщиксем эскадрильесемпе тата звеносемпе вĕçеççĕ. Бомбардировщиксем хыççăн — хăвăрт вĕçекен истребительсем пыраççĕ.

Çĕнĕ конструкциллĕ хăвăрт вĕçекен бомбардировщиксем çине пурте тинкерсе пăхаççĕ. Летчик-пикировщиксем хăйсен чаплă ăсталăхне кăтартрĕç. Вĕсем пит çÿлтен тата пит хăвăрт Хĕрлĕ площадь тĕлне вĕçе-вĕçе анчĕç, çавăн пекех хăвăрт вĕçе-вĕçе кайса куçран çухалчĕç.

13 сехет те 15 минута. Совет Союзĕн хĕçпăшаллă вăйĕсен хăватлă маршĕ, боевой техникăн хăватлă демонстрацийĕ вĕçленчĕ, — çак техникăна нумай миллионлă Совет халăхĕ тĕнчери пĕрремĕш социализмлă государствăна сыхлама тунă. Совет çĕршывĕн хĕрÿллĕ патриочĕсем, Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флочĕн воинĕн ятне тивĕçлипе илекенсем, большевиксен партийĕ тавра, аслă Сталин тавра пĕтĕçсе тăракансем тăван çĕршыва пĕтĕм чĕререн юратнине, кирек мĕнле тăшмана та çĕмĕрме, отпор пама хатĕр тăнине тата тепĕр хут кăтартса пачĕç. (ТАСС).

Ĕççыннисен Хĕрлĕ площадьри демонстрацийĕ

Демонстрацие 1.800 пин çын ытла хутшăннă

13 сехет те 50 минутăра Хĕрлĕ площаде демонстрантсен — столицăри 12 районри демонстрантсен пирвайхи колоннисем пĕр вăхăтра пырса кĕреççĕ. Мускаври ĕççыннисен чаплă шествийĕ пуçланать.

1941 çулта Май уявĕ тĕнчери йывăр, нумай тĕрлĕ кĕтмен ĕçсемпе ăнсăртлăхсем кăларса тăратма пултаракан обстановкăра иртет. Пирĕн тăван çĕршыври ĕççыннисем пирĕн тулашри политикăна —сталинла ăслă, витĕр курса тăракан, пĕтĕмĕшпех совет халăхĕн интересĕсенчен тухса тăракан политикăна пурте пĕр çын пек пĕршухăшлă пулса ырланине демонстраци татах тепĕр хут кăтартса пачĕ.

— Сывă пултăр Совет правительствин тулашри политики, халăхсем хушшинчи мирлĕ пурнăçа тата пирĕн тăван çĕршывăн хăрушсăрлăхне ĕçе кĕртсе пыракан политика!

Çак сăмахсене демонстрантсен речĕсем çийĕн çÿлте çĕкленсе пыракан пиншер плакатсем çине çырса хунă. Çакă вăл — 193 миллионлă пĕтĕм халăхăн сасси, унăн моралĕ-политикăлла пĕрлĕхне, вăл большевикла парти, Совет правительстви, Сталин юлташ тавра тачă пĕтĕçсе тăнине кăтартса паракан сăмахсем.

Совет çыннисем пĕлеççĕ, пирĕн тăван çĕршывăн тулашри политики тунă мĕнпур çитĕнÿсемшĕн вĕсем сталинла ăслă руководствăна тав тума тивĕçлĕ. Иртнĕ çулхи пекех, демонстрантсем Совет Союзĕн тĕмĕн пысăкĕш карттисене, союзлă республикăсен гербĕсен ÿкерчĕкĕсене йăтса пыраççĕ. Мĕнтери улшăннă, мĕнтери нумай ÿснĕ социализмлă государство чиккисем! Прибалтикăри çĕршывсем çийĕнче, Дунай юханшывĕн çыранĕсем çинче хĕрлĕ ялав çĕнтерÿллĕн вĕлкĕшет, халăхăн вĕçĕ-хĕррисĕр тинĕсĕ çийĕнче халĕ ĕнтĕ 12 герб мар, 16 герб çĕкленсе пырать. Красная Пресня районĕн малти колоннинче Дзержинский ячĕпе тăракан Трехгорнăй мануфактурăн çыннисемпе юнашар Ригăри «Красная текстильщица» фабрикăн представителĕсем пыраççĕ, вĕсем пĕр-пĕринпе патне Прибалтикăри ирĕке тухнă халăхсенчен — социализмлă ĕçĕн, хамăрăн тăван çĕршывăн пĕтĕм вăй хурса тăвакан ĕçĕн хаваслăхне пирвайхи хут курнă халăхсенчен салам илсе килнĕ.

Майăн пĕрремĕшĕн боевой лозунгĕсем мĕнпур совет çыннисене капиталистла йĕр-таврашĕ çинчен яланах асра тытма, социализмлă государство оборонин хăватне, унăн хĕçпăшаллă вăйĕсене, пирĕн совет разведкине — ВЧК-на вăйлаха шеллемесĕр çирĕплетсе пыма чĕнеççĕ.

Столицăри ĕççыннисен Майăн пĕрремĕшĕнчи демонстрацийĕ — çулăмлă совет патриотизмне — халăх хăйĕн социализмлă тăван çĕршывне вĕçĕ-хĕррисĕр юратнине, ăна пĕтĕм тата мĕнпур йышши тăшмансенчен кăкăрпа хÿтлеме хатĕр тăнине кăтартса панă гигантла пысăк демонстраци пулчĕ.

Çĕршер колоннăсем тĕлĕнче, ялавсем пекех, цифрăсем çĕкленсе пыраççĕ. Цифрăсем нумай — совет халăхĕ сталинла виççĕмĕш пятилеткăн тăваттăмĕш çулĕнче пурнăçа кĕртессишĕн кĕрешекен тĕп вырăнта тăракан производствăллă показательсем те, заводсемпе фабрикăсем çĕршыв умĕнче илнĕ обязательствăсем те пур. Анчах та «70,9» цифра пуринчен те ытларах тĕл пулать. Çакă вăл — 1941 çулта бюджет тăрăх çĕршыв оборонин нушисем валли панă 70,9 миллиард тенкĕ: правительство çĕршывăн оборона хăватне çирĕплетес тĕлĕшпе тăвакан пур мероприятисене те совет халăхĕ пĕр çын пек пĕр кăмăллă пулса ырлать.

Районсен ялавĕсене йăтса пыракансем хыççăн пыракан физкультурниксене трибунăсем çинче пысăк хавхаланупа кĕтсе илеççĕ. Ут-пÿпе тата чун-хавалĕпе вăйлă, туптанса çирĕпленнĕ совет çамрăкĕсем—пирĕн чаплă та паттăр Хĕрлĕ Çарăн хăватлă резервĕ. Хăйсен спорт обществисен ялавĕсем айне тăнă, Хĕрлĕ площадь урлă иртсе пыракан 30 пин физкультурник вăл — нумай миллионлă совет çамрăкĕсен, кунсеренех социализмлă ĕçĕн образецĕсене кăтартакан, тăван çĕре алла хĕçпăшал тытса хÿтлеме кирек-хăш минутăра та хатĕр тăракан çамрăксен пысăк мар пайĕ кăна.

Шутсăр нумай заводсем, фабрикăсем, учрежденисем хăйсем оборона ĕçĕнче тунă çитĕнÿсен показателĕсене демонстрацине илсе тухнă.

Рабочисем, колхозниксем, совет интеллигенцийĕ Май уявне производствăри çĕнĕ çитĕнÿсемпе кĕтсе илме хатĕрленнĕ. Майăн уявĕ умĕнхи социализмлă ăмăртăва миллионшар çыннисем хутшăннă. Предприятисен колоннисенче малта çав ăмăртура мала тухнисем, ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕн йышăннă решенийĕсене пурнăçа кĕртессишĕн большевикла кĕрешнипе хисеплĕ вырăн çĕнтерсе илнĕ çынсем пыраççĕ.

Столицăри промышленноçлă пысăк районĕ — Сталински районри ĕççыннисен колонни трибунăсем умне хаваслăн иртсе пыраççĕ. Май уявĕ умĕнхи ăмăртура вĕсем хăйсен çине пысăк обязательствăсем илнĕ. Большевик сăмахĕ вăл — çирĕп сăмах, вăл нихçан та [illegible] каймасть. Районри предприятисем пурте апрель планне ăнăçлăн тултарнă. Заводсемпе фабрикăсене вăтăр ултăшне хисеп хăми çине çырса хунă. Пиравăр фабрикисенчен 20 яхăн фабрики талăкри график тăрăх ĕçлеççĕ.

Ахаль мар ĕнтĕ «Трехгоркăри» рабочисемпе работницăсем парти райкомĕн куçса çÿрекен хĕрлĕ ялавне илнĕ тата Красная Пресня районĕнчи колоннăн пуçĕнче пыраççĕ. Вĕсем май уявĕ умĕнхи ăмăрту результачĕсемпе мухтанма пултараççĕ! Тĕрлĕ тĕслĕ пиравăрсемпе илемлетнĕ транспарантсем çинче — цифрăсем: комбинат планран иртттерсе çĕршыва 2 миллион метр пиравăр, 38 тонна çип панă.

Çапла ответ параççĕ ĕнтĕ трехгорецсем большевикла партин Центральнăй Комитечĕн çак боевой чĕнĕвĕ çине:

— Çăмăл тата пиравăр промышленноçĕнчи рабочисемпе работницăсем, инженерсемпе техниксем! Совет çĕршывĕнчи гражданăсем валли ситец, пурçăн, сукно, трикотаж, урана тăхăнмаллисем, тумтир тавраш сем нумайрах туса кăларассишĕн кĕрешĕр! Продукцин пысăк пахалăхĕшĕн кĕрешĕр!

Трехгорецсен нумай пинлĕ коллективĕн малти речĕсенче — комбинатăн малта пыракан çыннисем плакат йăтса пыраççĕ. Плакат çине мĕнпур совет çыннисен девизне çырса хунă:

— Ертсе пыр пире, Сталин юлташ, çĕнĕ çĕнтерÿсем патнелле!

Площаде çĕнĕ те çĕнĕ предприятисен коллективĕсем, вĕçĕ-хĕррисĕр юхăм пек, пыра-пыра кĕреççĕ. Партипе правительство руководителĕсене пĕтĕм чĕререн хĕрÿллĕн саламласа, вĕсем çĕнĕ машинăсем, материалсем тата изделисем туса кăларма вĕренсе çитни çинчен, малта пыракан техникăпа малта пыракан технологине революциллĕ хастарлăхпа ĕçе кĕртсе пыни çинчен, производствăри социализмлă организованноçпа йĕркелĕхшĕн, ĕçри пысăк дисциплинăшăн пыракан кĕрешÿре хăйсем тунă çитĕнÿсем çинчен рапорт параççĕ.

Ленински район колонни икĕ сехет хушши иртсе пырать. Колонна пуçĕнче станоксем тăвакан «Красный пролетарий» заводри рабочисемпе служащисем, социализмлă промышленноçри нумай мухтавлă пуçарусен инициаторĕсем пыраççĕ. Май уявĕ умĕнхи ăмăртура краснопролетарецсем хăйсен традицине улăштарман — вĕсем производствăн тăватă уйăхлăх программине срокчен тултарнă, çĕршыв валли планран ирттерсе сложнăй станоксем 100 станок панă.

Май уявĕ умĕнхи ăмăрту заводсем хушшинче, цехсем, бригадăсем хушшинче, уйрăм рабочисем хушшинче сарăлса пынă. Ăмăртура çĕнтернисене демонстрантсен речĕсенче палласа илме йывăр мар: вĕсем малта, хăйсен цехĕсем çĕнтерсе илнĕ куçса çÿрекен хĕрлĕ ялавсене мăнаçлăн тытса пыраççĕ.

Мавзолей трибуни тĕлĕнче çĕнĕрен çĕнĕ рапортсем — промышленноçпа транспортри стахановецсен большевикла мухтавлă ĕçĕсем çинчен, партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ йышăннă историллĕ решенисем пуçласа янă çĕкленÿ — чăннипех те пĕтĕм халăх çĕкленĕвĕ çинчен калакан рапортсем янăраççĕ.

Столицăри интеллигенцин нумай пинлĕ çарĕ — наукăпа искусство работникĕсем, педагогсем, врачсем, студентсем Май увне чаплăн кĕтсе илнĕ.

Совет наукин малта пыракан штабне —СССР Наукăсен Академине трибунăсем çинчен ăшă кăмăлпа саламлаççĕ. Академи коллективĕ Владимир Ильич Ленин çырнă пĕтĕм сочиненисен тăваттăмĕш изданийĕн — пĕтĕм наукăсен наукин, тĕнчене çĕнетсе улăштаракан, чи малта пыракан теорин тăваттăмĕш изданийĕн макетне йăтса пырать.

Тĕмĕн пысăккĕш плакат çинче — Сталин юлташăн барельефĕ тата мĕнпур совет ученăйĕсен шухăшĕпе туйăмĕсене палăртса тăракан сăмахсем:

«Сталин — пирĕн ялав. Сывă пултăр наука корифейĕ — СССР Наукăсен Академийĕн хисеплĕ членĕ И. В. Сталин!»

Демонстрантсем Сталинла преми лауреачĕсен — малта пыракан ученăйĕсен, техника работникĕсен, сăмахпа сценăн пысăк мастерĕсен портречĕсене мăнаçлăн йăтса пыраççĕ. Вĕсене наградăланине халăх пĕтĕм социализмлă культурăн чăн-чăн праздникĕ вырăнне йышăнса саламларĕ. Совет стройĕн уйрăмлăхĕсем çакăн пек: халĕ çав портретсене йăтса пыракансенчен нумайĕшĕ—лауреатсен ĕçри юлташĕсемпе тусĕсем — 1941 çулта тата малашнехи çулсенче наукăри, техникăри, искусствăри тата литературăри чи лайăх çитĕнÿсен ылттăн кĕнеки çине хăйсен ячĕсене те çырса хурĕç. Социализм çĕнтерÿ тунă çĕршывра творчествăлла ĕçпе халăх таланчĕсем валли мĕнпур çул йĕрсем уçă!

Совет Союзĕнчи халăхсен туслăхĕ никам çĕмĕрейми çирĕп. Унăн никĕсне аслă Ленин хывнă, Ленин ĕçне малалла туса пыракан гений — Сталин юлташ туптаса çирĕплетнĕ. Çак туслăхăн çирĕплĕхĕ çинчен кулленхи пурнăçри пиншер фактсем каласа параççĕ. Çак кунсенче таджик искусствин декади — Мускавра питех те пысăк çитĕнÿпе иртнĕ декада вĕçленчĕ. Майăн пĕрремĕшĕнчи демонстраци çак тăванлă туслăхăн асларан та аслă вăйне татах та тепĕр хут уççăн кăтартса пачĕ.

Столицăри ĕççыннисем хăйсемпе пĕрле Хĕрлĕ площаде Совет Союзĕнчи мĕнпур халăхсене — коммунизм çĕнтерĕвĕшĕн пыракан пĕрлехи кĕрешÿри юлташĕсемпе тăванĕсене ăшшăн, пĕтĕм чĕререн калакан салам сăмахĕсене илсе пынă. Ленинла—Сталинла наци политикин асларан та аслă çĕнтерĕвĕсене, куç шăрçине сыхланă пек, сыхлама тата вĕсене нумай хут ÿстерсе пыма чĕнекен плакатсемпе лозунгсем шутсăр нумай. Москвичсем Совет Союзĕн çĕнĕ гражданĕсене—халăх курайман капитализм пусмăрне сирсе пăрахнă Литвари, Латвири, Эстонири, Çурçĕр Буковинăри тата Бессарабири ĕççыннисене Майăн пĕрремĕш ячĕпе саламласа калакан сăмахсем уйрăмах вăйлăн янăраççĕ.

Çак хĕрÿллĕ тăванлă салама Каунаспа Ригăра, Таллинпа Кишиневра, ирĕке тухнă хуласемпе ялсенче хаваслă хумханупа итлеççĕ: унта рабочисем, хресченсем, интеллигенци пĕтĕм чĕререн хавхаланса, социализмлă çĕнĕ пурнăç тăваççĕ.

Хĕвел анса пырать. Кремль стенин ĕмĕлки площадь çине ÿкнĕ. Анчах та уяври демонстрацин вĕçĕ пулас çук пек туйăнать. Сталин юлташа, Молотов юлташа, партипе правительство руководителĕсене чысласа каланă саламлă сăмахсем, аслати пек хăватлăн «урра» кăшкăрни пĕр минутлăха та чарăнмасăр кĕрлесе тăрать. Сталин, Молотов юлташсем, партипе правительство руководителĕсем демонстрантсене ăшшăн саламлаççĕ. Акă вăл Прибалтика патĕнчен Лăпкă океан çыранĕсем патне çити вĕçĕ-хĕррисĕр сарăлса выртакан çĕршыври халăхсене никам çĕмĕрейми крепость туса пĕрлештернĕ моралĕ-политикăлла пĕрлĕхе кăтартса паракан, пĕтĕм чĕрене савăнтарса хумхантаракан чаплă картина!

— Сывă пултăр Марксăн—Энгельсăн—Ленинăн—Сталинăн аслă, никам çĕнтерейми ялавĕ!

Трибунăсемпе демонстрантсен речĕсем хушшинчен нумай хут кăшкăрса калакан çак боевой лозунг утса тухнă мухтавлă çулăн итогĕ пек, совет халăхĕн малашнехи кĕрешĕвĕпе çĕнтерĕвĕсен программи пек янăраса илтĕнет. Çапăçусенче тĕрĕсленнĕ çак мухтавлă ялавшăн шанчăклă пулни — пирĕн тăван çĕршывăн, пирĕн халăхăн никам çĕнтерейми тĕрекĕ.

...Демонстрантсен юлашки колоннисем Хĕрлĕ площадьрен тухса кайнă вăхăтра сехет стрелки 7 патнелле çывхарса пырать. Çакă мăнаçлă та чаплă, халиччен никам курман пысăк шестви 5 сехете яхăн пынă. Майăн пĕрремĕшĕнчи праздник демонстрацийĕнче Мускаври ĕççыннисем 1.800 пин çын ытла пулнă. (ТАСС).

1941 çулти Майăн 1-мĕшĕнче Шупашкарта уявлани. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Хĕрлĕ площадьри демонстраци. К. Бабаев фото-ÿкерчĕкĕ.

Май уявĕ Шупашкарта

Демонстрацире 20 пин çынна яхăн пулнă

Пĕтĕм çĕршыв хатĕрленчĕ çак уява — ĕççыннисен аслă уявне. Çанталăк та çавтери кăмăллă пулчĕ ку кун: хĕвел хĕртсе пăхрĕ, çурхи лăпкă ăшă çил вĕрсе тăчĕ.

Хула, унăн нумай пинлĕ ĕççыннийĕсем — ваттисем те, çамрăккисем те капăр тумланнă. Хĕрлĕ площадь тата урамсем тап-таса, çуртсем, садсен хÿмисем çинче плакатсем, лозунгсем. Площадьри трибунăна шукăль илемлетнĕ. Трибуна варринче Ленин орденĕ, ăна пирĕн республика хăйĕн чаплă çĕнтерĕвĕсемшĕн илме тивĕçлĕ пулнă, çÿлте—Государство гербĕ, унăн айккисенче хĕрлĕ ялавсем вĕлкĕшеççĕ. Трибунăн икĕ енче портретсем: Маркспа Энгельс, вĕсемпе юнашар — Ленинпа Сталин, унтан ЦК ВКП(б) Политбюро членĕсем.

Сехет стрелкисем малалла шăваççĕ. Вăхăт вунă сехет патнелле çывхарать. Хула урамĕсенче колоннăсем ытларах та ытларах иртме пуçларĕç. Колоннăсем хĕрлĕ хăмач айне пулнăн туйăнать. Стройпа пыракан ĕççыннисен аллисенче — хĕрлĕ ялавсем, çулпуçсен портречĕсем, уява хатĕрленнĕ май гунă çитĕнÿсене кăтартса паракан диаграммăсем. Юрă, музыка вăйланнăçемĕн вăйланса пырать. Хĕрлĕ площадь халăхпа тулчĕ. Нихăçан та, нихăш çул та çакăн чухлĕ халăх пухăнман кунта. Çакă вăл — совет ĕççыннисен политикăлла-моралĕ пĕрлĕхĕ çирĕпленсе тата тĕрекленсе пынине, вĕсем коммунистсен партийĕ тавра, аслă çулпуç Сталин юлташ тавра, Совет правительстви тавра таччăн пĕтĕçсе тăнине кăтартса парать.

Трибуна çинче ВКП(б) Чăваш Обкомĕн секретарĕсем Чарыков, Пивоваров, Ахазов, Матвеев, Крылов, Бобров юлташсем, Чăваш АССР Совнаркомĕн председателĕ Сомов юлташ, Чăваш АССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ Андреева юлташ, СССР, РСФСР тата ЧАССР Верховный Совечĕсен депутачĕсем, ВКП(б) Чăваш Обкомĕпе Шупашкар хула комитечĕн бюро членĕсем.

Хулари ĕççыннисен митингне ВКП(б) Шупашкар хула комитечĕн секретарĕ М. Андреев юлташ уçать. Вăл ВКП(б) Чăваш Обкомĕпе Чăваш АССР правительстви ячĕпе ĕççыннисене саламлама Пивоваров юлташа сăмах парать.

— Вăрçă малаллах сарăлса пырать. Капиталистсем хăйсен мулĕсемшĕн çапăçма тĕнчери мĕнпур халăхăн тăватă пайĕнчен виçĕ пайне вăрçа сĕтĕрсе кĕртнĕ. Вăрçă пĕтĕм Европăна хыпса илчĕ, тăватă çул хушши ĕнтĕ Китай халăхĕн юнĕ тăкăнать. Миллионшар ĕççыннисем çăкăрсăр, кил-çуртсăр тăра-тăра юлаççĕ, стариксемпе карчăксем, ача-пăчасем пинĕ-пинĕпе вилеççĕ, ĕмĕрсем хушши тунă чи лайăх искусство памятникĕсем ишĕлеççĕ. Çак вăхătрах пирĕн халăх — совет халăхĕ савăнăçлăн та телейлĕн пурăнать, вăл хăйĕн пĕтĕм хастарлăхĕпе кĕрешсе çĕнĕ пурнăç — коммунизм тăвать. Пирĕн социализмлă тăван çĕршыв аслăланчĕ, унăн чиккисем чылаях сарăлчĕç. Çакăншăн эпир Совет правительствин тулашри политикине тав тăватпăр, — тет Пивоваров юлташ. — Анчах манма юрамасть, эпир капитализмлă йĕри-тавралăхра пурăнатпăр, пирĕн мобилизациллĕ хатĕр тăмалла.

Малалла Пивоваров юлташ тăван çĕршывăн оборонăллă вăй-хăватне, Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флотне кулленех тĕреклетсе пыма кирлине астутарать. Вăл республикăри пĕтĕм ĕççыннисене партин XVIII конференцийĕ йышăннă решенисене пурнăçа большевикла кĕртсе пыма чĕнет.

— Çамрăксем пирĕн телейлĕх, пирĕн пуласлăх, — тет хăйĕн саламлă сăмахĕнче ВЛКСМ обкомĕн секретарĕ Пароятников юлташ. — Пирĕн çамрăксем социализмлă тăван çĕршыва, Ленин—Сталин партине, аслă çулпуçа Сталин юлташа пĕтĕм чĕререн, вĕçĕмсĕр юратнине пĕр хутчен кăна мар кăтартса пачĕç, кăтартса параççĕ те. Эпир хамăра коммунизмăн çĕнĕ çĕнтерĕвĕсемшĕн паттăрла кĕрешме хатĕрлетпĕр. Пирĕн чĕрере — Сталин, вăл пирĕн тăван атте, пирĕн çулпуç, пирĕн учитель. Сталин вăл — çĕнтерÿ.

Митинга пухăннă ĕççыннисене хулари стахановецсемпе стахановкăсен ячĕпе пĕрремĕш номерлĕ типографин переплетнăй цех начальникĕ Платунов юлташ, учительсен, агрономсен, инженерсен, техниксен ячĕпе учительница-отличница Козлова юлташ, искусство работникĕсен ячĕпе Чăваш АССР тава тивĕçлĕ артисчĕ Молодов юлташ тата пионерсемпе шкул ачисен ячĕпе отличница Стеркина юлташ саламлаççĕ.

Митинг хупăнсан вăйлă демонстраци пуçланчĕ. Трибуна умĕнчен колоннăсем вĕçĕ-хĕррисĕр ирте-ирте каяççĕ.

— Сывă пултăр аслă Сталин!

— Сывă пултăр Совет правительствин пуçлăхĕ Молотов юлташ!

— Сывă пултăр совет халăхĕ!

Пĕтĕм площадь янраса тăрать, «урра» кăшкăрни инçете-инçете каять, вăйланнăçемĕн вăйланса пырать. Акă пионерсен колонни. Кунта çамрăк моряксем, пограничниксем, планеристсем, летчиксем. Вĕсен хыçĕнчен пĕр мотоциклетист пысăк хĕрлĕ ялав вĕлкĕштерсе трибуна умĕнчен хыттăн чупса иртсе каять. Ку вăл — физкультурниксен колонни площаде кĕни çинчен пĕлтерчĕ. Физкультурниксем турниксемпе брусьясем çинче тĕрлĕ упражненисем тăваççĕ, гимнастсем—тĕрлĕ номерсем кăтартаççĕ. Кунтах боксерсем, футболистсем, спортсменсем иртсе каяççĕ. Осоавиахимăн хĕçпăшалланнă колонни стройпа пĕр тикĕс утса площадь витĕр тухса каять.

Колонна хыççăн колонна иртсе каять. Икĕ сехете яхăн пычĕ демонстраци. Шупашкар хула ĕççыннийĕсем, социализмлă тăван çĕршыври пĕтĕм ĕççыннисемпе пĕрле, хăйсен пĕрлĕхне, туслăхне, тăванлăхне, Ленин—Сталин партийĕ тавра, Совет правительстви тавра тата аслă çулпуç Сталин тавра таччăн пĕтĕçсе тăнине демонстрацилесе пачĕç. Совет халăхĕ хăйĕн чаплă уявне пысăк çĕнтерÿсемпе кĕтсе илчĕ. Çав çĕнтерÿсене вăл малалла та темиçе хут ÿстерсе пырĕ.

Политпросвет инспекторĕсем çинчен

Политикăлла агитаци, агрозоотехника пропаганди, тĕне хирĕçле ĕç, художествăлла пултарулăх, ĕççыннисен пĕлÿлĕхне ÿстерессi, хутла пĕлменнисемпе начар пĕлекенсене вĕрентесси, ĕççыннисен канăвне культурăлла ирттересси, кĕнекесемпе ĕçлесси — çаксем пурте вулав çурчĕсемпе клубсен тата культура çурчĕсен тĕп задачисем.

Чылай районсенче вулав çурчĕсемпе клубсем çак задачăсене ăнăçлăн пурнăçа кĕртсе пыраççĕ, ĕççыннисене коммунистла воспитани парас тĕлĕшпе пархатарлă ĕçсем тăваççĕ. Халĕ колхозлă ял вулав çурчĕсемпе клубсенчен ытларах ыйтать, мĕншĕн тесен колхозниксен тавракурăмĕ ÿснĕ çемĕн ÿсет. Çавăнпа ĕнтĕ вулав çурчĕсемпе клубсен заведующисем, политпросвет инспекторĕсем умĕнче пысăк ĕçсем тăраççĕ.

Республикăра лайăх ĕçлекен инспекторсем сахал мар. Тăвай райçутĕç пайĕн политпросвет инспекторне Бушаев юлташа лайăх ĕçленĕшĕн РСФСР Çутĕç Халăх Комиссариачĕн хисеп хăми çине кĕртнĕ. Шăхасан районĕнчи политпросвет инспектор Алексеев, Шупашкар районĕнчи—Дмитриев юлташсем те начар мар ĕçлеççĕ. Вĕсем хăйсен районĕсенчи политпросвет учрежденийĕсене пĕлсе ертсе пыраççĕ.

Тÿрех каламалла, политпросвет инспекторсем пур районсенче те йĕркеллĕ ĕçлемеççĕ-ха. Ку тĕлĕшпе пĕр çитменлĕх пур—вĕсем хăйсен ĕçне тĕплĕн пĕлмеççĕ, хăйсен квалификацине ÿстерме тăрăшмаççĕ. Акă, сăмахран, Вăрмар райçутĕç пайĕн политпросвет инспекторĕн ĕçне илсе пăхар. Унăн ĕç планĕ те пур. Анчах унăн планпа пăхнă ĕçсем хут çинчех юлаççĕ. Вăл районри вулав çурчĕсемпе клубсем мĕнле ĕçленине пĕлмест, вĕсене конкретлă ертсе пымасть.

Вăрмар районĕнчи вулав çурчĕсен заведующийĕсем отчетсене çулталăк ĕçĕнче тин райçутĕç пайне тăратаççĕ. Райçутĕç пайĕ вулав çурчĕсен уйăхри планĕсене пăхса тухса çирĕплетмест. Ку вăл райçутĕç пайĕ вулав çурчĕсемпе клубсем мĕнле ĕçленипе интересленменнине кăтартса парать.

Калас пулать, хăшпĕр районсенчи инспекторсем хăйсен районĕ умĕнче тăракан задачăсене пĕлмеççĕ. Апла пулсан та, вĕсем никамран та пулăшу ыйтмаççĕ. Политпросвет инспекторĕсен умĕнче пысăк та ответлă ĕçсем тăраççĕ. Вĕсем политпросвет учрежденийĕсенчи кадрсене воспитани памалла, вĕсен кулленхи ĕçĕнче—плансем тăвасси нче, вĕсене пурнăçлассинче—пулăшса пымалла. Семинарсем, канашлусем ирттерсе, избачсен квалификацине ÿстерме, вĕсен ĕçĕнчи çитменлĕхсене хăвăрт пĕтерме пулăшмалла, лайăх ĕçлекенсен паха опычĕсене ыттисем хушшине сармалла.

Райçутĕç пайĕсем хăйсен инспекторĕсене ĕçлеме кирлĕ условисем туса памалла. Хăшпĕр районсенче инспекторсен ĕçĕсене хакламаççĕ, вĕсене урăх ĕçре усă кураççĕ. Ишлей райçутĕç пайĕн заведующийĕ политпросвет инспекторне ĕç вăхăтĕнчех çутĕç пайĕн çурчĕ тавраш ĕнчи юра тасаттарнă.

Политпросвет инспекторĕсене пысăк ĕç шанса панă. Вĕсене парторганизацисен те куллен пулăшмалла.

Сураки çывхарса çитрĕ. Клубсемпе вулав çурчĕсен хăйсен ĕçĕсене уя кăлармалла. Политикăлла агитаци ĕçне уйра, колхозниксемпе колхозницăсем ĕçленĕ çĕрте туса пымалла.

Ф. ОЛЕЙНИК.

1941 çулти Майăн 1-мĕшĕнче Шупашкарта уявлани. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Хĕрлĕ площадьри демонстраци. К. Бабаев фото-ÿкерчĕкĕ.

Хĕрлĕ площадьре Майăн 1-мĕшĕнче пулнă парад участникĕсене Кремльре йышăнни

Йышăнура ***И. В. СТАЛИН, В. М. МОЛОТОВ, К. Е. ВОРОШИЛОВ, М. И. КАЛИНИН, Л. М. КАГАНОВИЧ, А. А. АНДРЕЕВ, А. И. МИКОЯН, Л. П. БЕРИЯ, Н. М. ШВЕРНИК, Н. А. ВОЗНЕСЕНСКИЙ, А. С. ЩЕРБАКОВ, Г. М. МАЛЕНКОВ, С. К. ТИМОШЕНКО, Н. Г. КУЗНЕЦОВ*** *юлташсем пулнă*

Майăн 2-мĕшĕнче каçхине ВКП(б) Центральный Комитечĕпе СССР Правительстви Хĕрлĕ площадьре Майăн пĕрремĕшĕнче пулнă çар парачĕн участникĕсене йышăннă. 19 сехет тĕлне Кремльри Пысăк Двореца пур тĕрлĕ войскăсен — пехотăн, кавалерин, артиллерин, авиацин, флотăн, бронетанковăй тата инженерно-технически войскăсен, çыхăнун — представителĕсем пухăннă. Георгиевски залра, Грановитăй палатăра, Владимирски, Малый тата Новый залсенче туллиех хăнасем.

Йышăнура ЦК ВКП(б) членĕсем, халăх комиссарĕсем, СССР Верховный Совечĕн тата РСФСР Верховный Совечĕн депутачĕсем, Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флочĕн высший командованийĕ, Совет Союзĕн Геройĕсем, Социализмлă Ĕç Геройĕсем, Сталинла преми лауреачĕсем, оборона промышленноçĕн паллă конструкторĕсем пулнă.

Йышăнăва пынисем хушшинче — Совет Союзĕн Маршалĕсем Буденный, Шапошников, Кулик, адмирал Галлер, арми генералĕсем Жуков, Мерецков, Тюленев, генерал-полковник Локтионов, Шкирятов, Димитров, Вышинский, Первухин, Косыгин, Малышев, Ярославский, Поскребышев, Поспелов, Тевосян, Шахурин, Ванников, Носенко, Седин, Зверев, Паршин, Богатырев, Гинзбург, Деканозов, Лозовский, Бадаев, Горкин, Хохлов, Пронин, Михайлов, Социализмлă Ĕç Геройĕсем Дегтярев, Токарев, Чаплыгин, Шпитальный, Яковлев, Микулин, Грабин, Совет Союзĕн Геройĕсем Рычагов, Кравченко, Смушкевич, Кашуба, Громов, Данилин, Юмашев, Молоков, Гризодубова, Левченко, Терешкин, Чернопятко, Батаршин, Новиков, Провалов, Арман тата ыттисем те.

Георгиевски зала И. В. Сталин, В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов, М. И Калинин, Л. М. Каганович, А. А. Андреев, А. И. Микоян, Л. П. Берия, Н. М. Шверник, Н. А. Вознесенский, А. С. Щербаков, Г. М. Маленков, С. К. Тимошенко, Н. Г. Кузнецов юлташсем пырса кĕрсен, вĕсене йышăнăва пухăннисем нумайччен тăвăллăн алă çупса кĕтсе илеççĕ. Хаваслă оваци темиçе минута хушши пырать. Пурте юратнă Сталин çине тата унăн соратникĕсем çине пăхаççĕ.

Залра шăпах пулать. Оборона Халăх Комиссарĕ Совет Союзĕн Геройĕ тата маршалĕ С. К. Тимошенко юлташ йышăнăва пухăннисене саламласа сăмах калать.

— Юлташсем! Ĕнер, майăн пĕрремĕшĕнче,—тесе калать Тимошенко юлташ,—Совет Союзĕнчи халăхсем тата вĕсемпе пĕрле пирĕн Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флочĕ те, савăнăçлăн хĕпĕртесе, хамăрăн правительствăна, хамăрăн аслă партие тата аслă çулпуçне Сталин юлташа саламларĕç.

Паян Правительствăпа партин Центральный Комитечĕ пире кунта хăнана чĕнчĕç. Эпир ĕнтĕ пĕтĕм Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флочĕн ячĕпе чи малтанах этемлĕхĕн чи аслă идейисене пурнăçа кĕртсе пыракан çынна, Совет çĕршывĕн хăватлă хĕçпăшаллă вăйĕсене, пирĕн Хĕрлĕ Çара тата Тинĕс-Çар Флотне пăхса ӳстернĕ çынна—Сталин юлташа сывлăх сунса саламлатпăр!

Пурте хавасланса ура çине тăраççĕ, Кремльри Пысăк Двореçăн залĕсенче оваци тăвăл пекех янăраса каять.

Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флочĕн представителĕсем хăйсен юратнă çулпуçне, учительне тата тусне—Сталин юлташа пит те ăшшăн хавасланса тата пысăк çĕкленӳпе саламлаççĕ.

Унтан Тимошенко юлташ мирлĕ пурнăçăн сталинла ăслă политикине, хамăрăн тăван çĕршывăн хăрушсăрлăхне пурнăçа кĕртекен политикăна çирĕппĕн тытса пыракан Совет Правительствине сывлăх сунса саламлать. Тимошенко юлташ Совет Правительствин пуçлăхне Молотов юлташа сывлăх сунса саламлать.

Каллех оваци кĕрлесе каять. Йышăнăва пынисем, ура çине тăрса, Молотов юлташа хĕрӳллĕн саламлаççĕ.

Тимошенко юлташ СССР Верховный Совет Президиумĕн Председательне М. И. Калинин юлташа сывлăх сунса саламлать.

Йышăнăва пынисем ура çине тăрса, Калинин юлташа саламлаççĕ.

Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председателĕ В. М. Молотов юлташ сăмах илет.

— Паянхи вечер,—тесе калать Молотов юлташ,—вăл Хĕрлĕ Çарпа Хĕрлĕ Флотăн ĕнерхи парачĕн участникĕсен ячĕпе ирттерекен вечер.

Эпĕ хамăрăн артиллеристсемшĕн, танкистсемшĕн, летчиксемшĕн, кавалеристсемшĕн, пехотинецсемшĕн тата моряксемшĕн, Хĕрлĕ Çарăн боецĕсемпе командирĕсемшĕн, политработникĕсемшĕн, Маршалĕсемшĕн тост калатăп! Оборона Халăх Комиссарĕн Тимошенко юлташăн тата Тинĕс-Çар Флочĕн Халăх Комиссарĕн Кузнецов юлташăн сывлăхĕшĕн!

Молотов юлташăн сăмахĕсем çине ответлесе оваци туни аслати пек хыттăн янăраса каять. Вăл вăйлансах пырса, темиçе минута хушши тăсăлать. Çапла хĕпĕртесе алă çупни Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флочĕ тăван Совет Правительствине пĕтĕм чĕререн юратнипе парăннине кăтартса пачĕ.

Туслă та кăмăллă йышăну темиçе сехет хушши пынă. Хăнасене валли пысăк концерт панă.

(ТАСС).

Дисциплинăна çирĕплетессишĕн сахал тăрăшнă

СĔНТĔР. Райпотребсоюз кăçалхи пĕрремĕш кварталти таварçаврăнăш планне 100 процент тултарнă. Вырăнти чĕр тавартан туса кăларнă куллен кирлĕ таварсемпе суту-илӳ тăвассине те аван йĕркеленĕ. Районра суту-илӳ ĕçĕ, ытти çулсемпе танлаштарсан, чылаях лайăхланнă. Анчах çак çитĕнӳсем райпотребсоюз тата унти пуçламĕш парторганизаци пур енчен те пĕтĕмпех çителĕклĕ ĕçленĕ теме право памаççĕ. Ĕçре пысăк çитменлĕхсем те нумай-ха.

Пуçламĕш парторганизацин ĕçĕнчи çитменлĕх вăл — дисциплинăна çирĕплетессишĕн, райпотребсоюз системинче растратăсене пĕтерессишĕн çителĕксĕр кĕрешни. Райпотребсоюз системинче 18 çын судпа айăпланнă.

Отчетпа суйлав пухăвĕнче коммунистсем ВКП(б) райкомĕ пуçламĕш парторганизацисене çителĕклĕ пулăшманнине хытă палăртрĕç. Парти райкомĕн инструкторĕсем парторганизацине пырса, хăйсене кирлĕ сведенисене пухса çеç каяççĕ, ĕçлĕ пулăшу памаççĕ, пуçламĕш парторганизацин ĕçĕсемпе сахал интересленеççĕ.

Парторгăнсен отчетпа суйлав пухăвĕ пысăк активлăхпа, коммунистсем большевикла самокритикăпа критикăна анлăн сарса пынипе иртрĕ.

П. ЯРГУНЬКИН.

1941 çулти Майăн 1-мĕшне Шупашкарта уявлани. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Хĕрлĕ площадьри демонстраци.

Г. Костин фото-ӳкерчĕкĕ.

▲ ▲ ▲

Депутатсен пуçарулăхĕ

Канаш районĕнче райсовет депутачĕсем 49 çын, ялсовет депутачĕсем 316 çын. Ĕççынни депутачĕсенчен нумайĕшĕ районăн, хулан тата ялсен хуçалăхпа культура строительствине активлăн хутшăнса ĕçлесе, вырăнти советсене пысăк пулăшу параççĕ. Юмансар ялсовет депутачĕсем шкула пулăшас тĕлĕшпе лайăх ĕç пуçарчĕç. Иртнĕ çулти вĕренӳ çулĕнче Юмансарти пуçламĕш шкулăн классем çитмен пирки ачасем икĕ сменăпа вĕреннĕ. Депутатсем ялсовет исполкомĕ умне шкула пулăшас тĕлĕшпе вырсарникунсенче субботниксем тăвас ыйтăва кăларса тăратнă. Исполком депутатсен пуçарăвĕпе килĕшнĕ, ун çинчен колхозниксене каласа панă. Çакăн хыççăн колхозниксем субботниксем тунипе 20 пин тенкĕ тăракан шкул çуртĕ туса лартнă. Субботниксем организацилес ĕçе ялсовет депутачĕсем П. Петров, Д. Иванова, Т. Буинцова, Д. Андреев тата П. Васильева юлташсем, исполком председателĕ Гладков юлташ активлăн хутшăнса ĕçленĕ.

Асхва ялсовет депутачĕсем те хăйсен ĕçне чылай лайăхлатрĕç. Культурăпа çутĕç комисси членĕ депутат Т. И. Иванов юлташ хăйĕн суйлавçисемпе тачă çыхăну тытать. Вăл суйлавçăсене партипе правительство решенийĕсем çинчен ăнлантарса парас тĕлĕшпе куллен ĕçлет. Вăл ялта çутĕç учрежденийĕсен ĕçне лайăхлатассишĕн тăрăшса ĕçлет. Иванов юлташ тăрăшнипех ĕнтĕ Асхвари клуб лайăх ĕçлекен пулса тăчĕ. Клуб ĕçне ялти интеллигенци активлăн хутшăнать.

Асхва ялсовечĕ çумĕнчи ялхуçалăх комисси председателĕ депутат Матвеев юлташ колхоз мĕнле ĕçленипе яланах интересленет. Колхоз ĕçне час-часах тĕрĕслет, палăртнă çитменлĕхсене пĕтерес ыйтăва ялсовет исполкомĕн ларăвĕнче лартать. Депутат Щипцова юлташ ертсе пыракан бригада çуракине хатĕрленес енĕпе ытти бригадăсенчен мала тухрĕ.

Ялсовет депутачĕсем нумайĕшĕ колхоз производствинче примерлă ĕçлеççĕ, депутатăн мĕнле пулмаллине кăтартса параççĕ.

Хирти Катек ялсовет депутачĕ П. Якимова юлташ колхозра пахча-çимĕç лартса тăвас ĕçре ĕçлет. Вăл çак ĕçре питĕ паха пример кăтартрĕ. Киров ячĕпе тăракан колхоз иртнĕ çулта пахча-çимĕçсенчен 81.470 тенкĕ тупăш илнĕ. Хирти Катек ялсовет депутачĕсем единоличниксене колхоза кĕртес тĕлĕшпе те нумай ĕçлерĕç. 1941 çулта вĕсем 30 хуçалăха колхоза кĕме пулăшнă.

А. ТЕРЕНТЬЕВ.

Канаш райсовет исполкомĕн секретарĕ.

Вырăнти советсен депутачĕсем çуракине хатĕрленес ĕçре

Партипе правительство колхозниксене ĕçшĕн хушса тӳлесси çинчен йышăннă постановленине колхозниксен масси производствăллă çĕнĕ çĕкленӳпе кĕтсе илчĕ. Çак постановлени колхозниксемпе колхозницăсене стахановла ĕçлеме хавхалантарчĕ.

Пирĕн республикăри колхозсенче çуракине кăтартуллăн хатĕрленессишĕн, тĕштырăпа техникăллă культурăсен тухăçлăхне тата обществăллă выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне малалла хăпартса пырассишĕн массăллă-ăнлантару ĕçĕ анлăн сарăлса пырать. Ку ĕçре вырăнти советсен депутачĕсем пысăк пуçарулăхпа ĕçлеççĕ, вĕсем çуракине хатĕрленес ĕçре колхозсене пысăк пулăшу параççĕ. Улатăр райсовечĕн исполкомĕ çуракине хатĕрленес тĕлĕшпе колхозсене пулăшса пыма ĕççынни депутачĕсене колхозсемпе ялсем çумне çирĕплетнĕ. Кувакино райсовет депутачĕсем Прозоровпа Бодров юлташсем хăйсен суйлавçисем патне колхозсене кайса çуракине хатĕрленме тата агротехникăллă мероприятисен планĕсене пурнăçа кĕртме пулăшаççĕ.

Ĕççынни депутачĕсем пулăшнипе Кувакино машинно-тракторнăй станцийĕ тракторсене тата трактортан кăкарса ĕçлемелли машинăсене пĕтĕмпех юсаса хатĕрленĕ. Райсовет депутачĕ Горбунова юлташ колхоз производствинче паха тĕслĕхсем кăтартса пырать. 1940 çулта Горбунова депутат кашни ĕнерен 1700 литр сĕт суса илнĕ пулсан, кăçал вăл 2500-шер литр сĕт суса илессишĕн кĕрешет. Сырес ялсовечĕ çумĕнчи ялхуçалăх енĕпе ĕçлекен яланлăх комисси членĕсем Васягин, Петров тата Кузьминов депутатсем пулăшса пынипе колхоз çуракине тухма пур енчен те лайăх хатĕрленсе çитнĕ. Çĕрпӳ райсовет депутачĕ Федоров юлташ ялсенче ăнлантару ĕçне анлăн туса пынă май, кăçалхи пĕрремĕш кварталта 105 хуçалăх колхоза кĕнĕ. Тутарла Кăнаш ялсовечĕн депутачĕ Тимофеев, Вĕрмер ялсоветĕнчи Щербаков, Туçи ялсоветĕнчи Осипов депутатсем тырпул тухăçне ӳстерессишĕн тăрăшса ĕçлеççĕ. Вĕсем çак асăннă ялсоветсенчи колхозсене вăрлăхсене акма юрăхлă кондицине çитерме тата ялхуçалăх машинисене пурне те юсаса çитерме пулăшнă.

Çакăн пек паха примерсене темĕн чухлех илсе кăтартма пулать. Паллах, вырăнти советсен депутачĕсем пурте çуракине хатĕрленес ĕçре активлăн ĕçленĕ пулсан, çитĕнӳсем пирĕн тата пысăкрах пулмалла пулнă. Çĕрпӳ районĕнчи Нĕрĕш ялсовечĕ (председателĕ Сергеев), пĕрремĕш Вăрманкас ялсовечĕ (председателĕ Никифоров), Лĕпсер ялсовечĕ (председателĕ Сергеев) çуракине хатĕрленес ĕçре колхозсене çителĕксĕр пулăшнă. Çавна пула, çак ялсоветсенчи колхозсем çуракине хатĕрленсе çитеймен. Вăрлăхсене сортласа тасатса, ялхуçалăх машинисене юсаса çитермен, çавăн пекех минераллă удобренисене те кӳрсе килмен. Колхозсенче кӳлмелли хатĕрсемпе урапасем те кашни лаша валли çитмеççĕ. Апла пулин те, çак ялсоветсен депутачĕсем хăйсен колхозĕсенче сахал пулаççĕ, кирлĕ пулăшу памаççĕ.

Советски районри хăшпĕр ялсоветсенчи ĕççынни депутачĕсем те ялхуçалăх производствинче çителĕксĕр ĕçлеççĕ. Колхозсем хушшинче вăрлăх улăштармалли плана тултарайман. Колхозсенче кондициллĕ мар вăрлăх 69 процент шутланать пулин те, районра вăрлăх сортлас ĕç çине тимлĕн çаврăнса пăхмаççĕ. Кĕркуннепе хĕл вăхăтĕнче тумалли уйрăм агромероприятисен планĕсене те пурнăçа кĕртсе çитереймен. Кӳлмели хатĕрсемпе урапасене колхозниксем патĕнче усраççĕ.

Чăваш АССР Совнаркомĕ Советски райсовет исполкомĕ ялхуçалăх ыйтăвĕсемпе мĕнле ĕçлени çинчен сӳтсе-явса, Советски район çуракине çителĕксĕр хатĕрленнине паллă турĕ. Райсовет исполкомĕн председательне Малинин юлташа ялхуçалăхне ертсе пырассине лайăхлатма тата районри пур колхозсене те çуракине хатĕрлесе çитерме хушса хăварчĕ.

Вырăнти советсен депутачĕсен те, уйрăмăнах ялсоветсем çумĕнчи ялхуçалăх енĕпе ĕçлекен яланлăх комисси членĕсен, хăйсен ĕçĕсене вăйлатни кирлĕ. Партипе правительство колхозниксене ĕçшĕн хушса тӳлесси çинчен йышăннă постановлени çинчен колхозниксен массине тĕплĕн ăнлантарса панипе пур колхозсенче те çуракине кĕске срокра пысăк пахалăхпа ирттерессишĕн, çураки планне пур культурăсем тăрăх та ăнăçлăн тултарассишĕн социализмлă ăмăртупа стахановла движение анлăн сарса ямалла.

М. ПРОХОРОВ.

Çамрăк хĕрарăмсем хушшинче ĕçлесси

Çак кунсенче ВКП(б) Красноармейски райкомĕ çамрăк хĕрарăмсем хушшинче мĕнле ĕçлени çинчен ВЛКСМ райкомĕн докладне итлерĕ. Районра нумай хĕрсем совет, комсомол организацийĕсенче тата колхозсенче ертсе пыракан вырăнсенче ĕçлеççĕ. Райкомол бюровĕн членĕсенчен хĕрсем виçĕ çын. Комсомол пуçламĕш организацийĕсен секретарĕсем пулса 16 хĕр, 14 хĕр яланлăх комисси членĕсем, 2 хĕр комисси председателĕсем пулса ĕçлеççĕ. Тимофеева, Иванова юлташсем «Знамя колхозника» тата Леваневский ячĕпе тăракан колхозсен председателĕсем, «Победа», «Правда», «Сила» колхозсенче счетоводсем пулса хĕрсем ĕçлеççĕ. Захаровăпа Филиппова юлташсем — ферма заведующийĕсем. 37 хĕр ялсовет депутачĕсем, 3 хĕр ялсовет исполкомĕн секретарĕсем. Кăтартнă ĕçсенче хĕрсем лайăх тĕслĕхсем кăтартаççĕ. К. Малова юлташ Итмар ялсовет исполкомĕн секретарĕ пулса ĕçлет. Малова комсомол райкомĕн членĕ. Комсомол ĕçне активлăн хутшăнать. Захарова тата Филиппова юлташсем хăйсем ертсе пыракан фермăсенче выльăхсене пăхас ĕçе лайăх йĕркеленĕ. Çамрăк выльăхсене лайăх пăхаççĕ.

Кунсăр пуçне чылай хĕрсем районри учрежденисенче счетоводсем, бухгалтерсем, секретарьсем, инспекторсем, кассирсем, фельдшерицăсем, трахработницăсем, учительсем, трактористкăсем, комбайнеркăсем пулса ĕçлеççĕ. Вĕсем хăйсене шанса панă ĕçсене лайăх туса пыраççĕ. У. Николаева машинно-тракторнăй станцинче хĕрарăмсен тракторнăй бригадине ертсе пырать. Унăн бригади иртнĕ çулта плана 130 процент тултарнă. Е. Иванова трактористка тракторпа ĕçлемелли плана 150 процент тултарнă, горючи нумай перекетленĕ.

ВКП(б) райкомĕ комсомол райкомĕ хĕрсем хушшинче çителĕксĕр ĕçленине паллă турĕ. 1940 çулта 310 çамрăка комсомол ретне илнисенчен 101 хĕр пулнă пулсан, кăçал хĕрсене комсомол ретне явăçтарасси пачах çителĕксĕр пулса пырать. Январĕн 1-мĕшĕнчен районĕпе 44 çынна комсомола илнĕ, вĕсенчен хĕрсем мĕнпурĕ те 2 çын кăна. Производствăран уйăрмасăр 15 хĕре тракторпа ĕçлеме вĕрентмелле пулнă. Халĕ 7 çын çеç вĕренеççĕ.

Хĕрсем хушшинче санитари, физкультурăпа оборона ĕçне вĕренесси начар пулса пырать. Хĕрсене пухса пухусем тата канашлусем туса ирттермен. ВЛКСМ райкомĕ ялсенчи, колхозсенчи комсомол пуçламĕш организацийĕсене çителĕксĕр пулăшать.

ВКП(б) райкомĕ комсомол райкомне хĕрсем хушшинче ĕçлессине çĕнетсе урăхлатма, политикăллă-массăллă ĕçе вăйлатма, лайăх ĕçлекен хĕрсене комсомол ретне явăçтарма кирлине кăтартса хăварчĕ.

Л. КОНСТАНТИНОВ.

1941 çулти Майăн 1-мĕшне Шупашкарта уявлани. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Хĕрлĕ площадьри демонстраци.

К. Бабаев фото-ӳкерчĕкĕ.

▲ ▲ ▲

Çулйĕр строительствин сезонне лайăх хатĕрленмелле

Социализмлă промышленноçпа ялхуçалăхĕ хăвăрттăн аталанса пыни тата таварçаврăнăшĕ пĕрмаях ӳссе пыни çулйĕр работникĕсем умне пысăк задачăсем кăларса тăратать. Пирĕн хуласемпе ялсем хушшинче çирĕп те тикĕс тата тӳрĕ çулсем пулмалла, çулсăрлăха пачах пĕтермелле. Çакна ĕççыннисем лайăх ăнланаççĕ, вĕсем çулйĕр строительствине активлăн хутшăнса ĕçлеççĕ, ку тĕлĕшпе пирĕн республикăн опытсем пысăк.

Анчах, Канаш районĕ темиçе çул хушши ĕнтĕ çулйĕр строительствине ĕççыннисене хутшăнтарас тĕлĕшпе панă плана тултарса пыраймасть. 1939—1940 çул хушшинче çулйĕр строительствине ĕççыннисене хутшăнтарса ĕçлемелли плана тултараймарĕ, çавна пула районĕпе 360 пин тенкĕ ахăр укçа-тенкĕ сухатнă. Районри хăшпĕр ялсоветсем иртнĕ çулти плана çуррине те тултараймарĕç. Çавăн пек ялсоветсен шутĕнче Юмансар, Енĕш Ахпӳрт тата Йăлмача ялсовечĕсем тăраççĕ. Çак ялсоветсем хăйсен планĕсене пĕтĕмпе те 6—20 процент кăна тултарнă.

1941 çул валли çирĕплетнĕ план тăрăх, Канаш районĕн 2 километр тăршшĕ çĕнĕрен чул сармалла, 76,32 метр тăршшĕ кĕпер хывмалла, пăр вакламалли юпасем 7 штука лартмалла. Кусемсĕр пуçне чул сарнă çула 1,7 километр тăршшĕ капитальнăй ремонт тумалла пулать. Çак плана пĕтĕмĕшпе пурнăçа кĕртме стройматериалсем çакăн чухлĕ кирлĕ пулаççĕ: чул 2225 кубометр, паянхи куна вăл шутран 4 процент хатĕрленĕ, йывăç 1200 кубометр кирлĕ пулсан, ăна халĕ пĕтĕмпех хатĕрленĕ. Хăйăр кăларса хатĕрлессине 6 процент, кĕперсем тумалли плана 100 процент, пăр вакламалли юпасем лартассине 95 процент тултарнă.

Çапла вара Чăваш АССР Совнаркомĕ 1941 çулти ноябрĕн 15-мĕшĕнче çулйĕр строительстви валли кирлĕ материалсене 1941 çулти апрелĕн 1-мĕшне пĕтĕмпех хатĕрлесе çитермелле, тесе йышăннине Канаш районĕ пурнăçа кĕртеймерĕ. Пĕрремĕш кварталта çулйĕр строительстви валли кирлĕ материалсене хатĕрлесе, вĕсене кирлĕ вырăна турттарса кăларма тытăнман колхозсем те чылай. Сăмахран, «Красный путиловец», «Красный Октябрь», «Броневик», Чкалов тата Чапаев ячĕсемпе тăракан колхозсенче çулйĕр строительствин планне тултарас тĕлĕшпе утăм та ярса пусман-ха. Çак колхозсенче çулйĕр строительствинче ĕçлеме ятарласа уйăрнă бригадăсем ĕçлемеççĕ.

Паллах, çулйĕр строительствин планне тултарас ĕçре лайăх ĕçлекен ялсоветсем ытларах шутланаççĕ. Акă, Яманкасси ялсоветĕнче 42 кун хушшинче 35,5 метр тăршшĕ йывăç кĕпер хывнă тата пăр ваклакан юпасем иккĕ лартнă. Кĕпер хывнă çĕрте рабочисен ĕçне тĕрĕс организациленине пула, хĕллехи кунсенче те кулленхи ĕç нормине 120—150-шар процент тултарса пынă. Ку ĕçре уйрăмăнах В. Кириллов юлташ бригади кăтартуллăн ĕçлерĕ. Çавăн пекех, Сиккасси ялсовечĕ те çулйĕр строительствинче лайăх ĕçлет. Ку ялсоветри колхозниксем 40,5 метр тăршшĕ кĕпер хывса çитерчĕç.

Çак лайăх опытсене çирĕплетсе районри пур ялсоветсенче те çулйĕр строительствине тивĕçлипе сарса ярас пулать. Çулсем çине сармалли материалсене халех хатĕрлемелле. Çулсене яка тытса усрас пирки те çине тăрса ĕçлемелле. Колхозсенчи çулйĕр бригадисен юр ирĕлсе пĕтнĕ хыççăнах çулсене якатас пулать, кирлĕ çĕре хăйăр сапмалла.

И. ИСАЕВ.

Канаш райсовет исполкомĕн çулйĕр пайĕн начальникĕ.

Комсомолецсем колхозра тăрăшса ĕçлеççĕ

ИШЛЕЙ. Мамăш ялсоветне кĕрекен «Коммунист» колхоз çумĕнчи пуçламĕш организацинче комсомолецсем 17 çын шутланаççĕ. Комсомолецсенчен чылайĕшĕ колхозра ответлă вырăнсенче ĕçлеççĕ. Акă, Егоров комсомолец — колхоз счетовочĕ, Иванова—бригадир, Смирнов — хата-лаборатори заведующийĕ, Новиков—тимĕрçĕ тата сакăр комсомолец звеновод пулса ĕçлеççĕ.

Колхоз кăçал вăтам шутпа кашни гектартан 120 пăт тĕштырă туса илме тăрăшать. Çак задачăна пурнăçлама комсомолецсем пысăк пулăшу параççĕ. Колхоз çуракине хатĕрленсе çитнĕ темелле. Çуракине хатĕрленес тĕлĕшпе комсомолецсем активлăн ĕçлерĕç.

Çавăн пекех, комсомол организацийĕ çураки вăхăтĕнче культурăллă-массăллă ĕçсем туса пыма хатĕрленет. Кашни бригадăрах стена хаçачĕ кăларса тăраççĕ. Бригадăри стена хаçачĕсене кăларма уйрăм комсомолецсене çирĕплетнĕ.

А. МИХАЙЛОВ.

Промышленноçлă предприятисен штурмсăр, пĕр-тикĕс ĕçлемелле

Тăван çĕршыв ĕççыннийĕсем ВКП(б) XVIII конференцийĕ йышăннă решенисемпе хĕçпăшалланса, халăх-хуçалăх планне тултарассишĕн, татах та нумайтарах продукци туса кăларассишĕн çине тăрса кĕрешеççĕ.

Чăваш республикинчи промышленность 1941 çулти 1-мĕш кварталта, пĕлтĕрхи пĕрремĕш кварталпа танлаштарсан, 19,7 процент ытларах продукци пачĕ.

Союзлă наркоматсене пăхăнса тăракан промышленность 1-мĕш квартал планне 101,1 процент тултарчĕ. Вăл шутран Куславкка комбиначĕ — 114,7 процент, Çĕмĕрле комбиначĕ — 105,1, Миренский йĕтĕн завочĕ — 115, Шупашкарти ликерпа эрех завочĕ — 115,7, Сĕнтĕрвăрринчи спирт завочĕ — 116,8, Улатăрти паровозсем юсакан завод — 100, промысла тата инвалидсен кооперацийĕ квартал планне 100,1 процент тултарчĕç.

Уйрăм предприятисенче ĕçсем чылаях лайăхланчĕç. Анчах, пĕтĕмĕшпе илсен, республикăри промышленность татăклă улшăну туман-ха. Кăна çакăнтан та курма пулать: государствăн пĕтĕм промышленноçĕ тăрăх валовой продукци туса кăлармалли плана 98,9 процент çеç пурнăçланă. РСФСР наркоматĕсене пăхăнса тăракан тата область промышленноçĕсем çак таринччен юлса пыраççĕ-ха. Вĕсем квартал планне пĕри — 95,8, тепри — 91,9 процент кăна тултарнă. Предприятисен тата Чăваш АССР хăшпĕр наркоматсен руководителĕсем партин XVIII конференцийĕ йышăннă решенисенчен хăйсем валли çителĕклĕ урок туман. Хăшпĕр наркоматсем питех те начар ĕçлеççĕ. Наркомместпром пĕрремĕш квартал планне мĕнпурĕ те 40,8 процент, вăл шутран Çĕрпӳри примус горелкисем тăвакан завод 8,3 процент кăна тултарнă. Завод ĕç вăхăтне ремонтра ларсах ирттерет. Март уйăхĕнче примус горелкисем 17.000 штука туса кăлармалла пулнă пулсан, 519 штука кăна туса кăларнă. Завод уйăх тăршшĕпех двигателе юсанă. Миçе тенке ларнă-ха пĕр горелка март уйăхĕнче? Пĕр ĕçукçине кăна 9166 тенкĕ тӳленĕ, çав вăхăтрах продукци 800 тенкĕлĕх кăна туса кăларнă. Çапла ĕнтĕ, пĕр горелкăна тума 17 тенкĕ те 60 пус тӳленĕ, ку хисепе материалсен хакĕ, оборудовани амортизацийĕ тата заводăн ытти расхочĕсем кĕмеççĕ. Кунта убыток куç умĕнчех. Çакă вăл завод дирекцийĕпе Наркомместпром ВКП(б) XVIII конференцийĕ кăтартса панисене тивĕçлипе пурнăçлама тытăнманни çинчен уççăнах калать.

Производство командирĕсен экономика ыйтăвĕсене асра çирĕп тытса ĕçлемелле. Укçана тĕп-тĕрĕс учетра тытмалла, продукцин хăйне ларакан хакне чакарассишĕн кĕрешес пулать. Çĕрпӳри примус горелкисем тăвакан завод çаксене пурнăçласа пымасть. Завод 1940 çулта продукцин хăйне ларакан хакне чакарас вырăнне, латуннăй горелкăн хакне 9 тенкĕ те 87 пуса, хура горелкăн хакне 7 тенкĕ те 44 пуса çити ӳстерсе янă.

Пĕрремĕш кварталти плана тултарас тĕлĕшпе Наркомлес та начар ĕçлерĕ. Вăл плана 72,6 процент çеç тултарчĕ. Наркомлес завочĕсем пĕри те плана тултарайман. Уйрăмăн илес пулсан, Вăрмарти «Спортинвентарь» фабрики — 80,1 процент, Буинскри вăрман завочĕ — 79,9, Киряри вăрман завочĕ — 33, Улатăрти вăрман завочĕсен группи плана 85,9 процент пурнăçланă. Ку акă мĕне пĕлтерет: Наркомлес государствăна 476 пин тенкĕлĕх валовой продукци, е 10.300 кубометр пиломатериал парайман.

Вăрман завочĕсенче механизмсемпе оборудованисем ĕçлемесĕр ларнисем нумай тĕл пулаççĕ. Киряри вăрман завочĕн хăма çуракан рамăсем март уйăхĕнче кăна 30 кун ĕçлемесĕр тăрса ирттернĕ. Ытти вăрман завочĕсенче кулленхи простой 215 сехете çитет.

Наркомлесăн ертсе пырас ĕçре тĕпренех улшăну тумалла. Ку таринччен нарком Дубов юлташ алă пусса çирĕплетнĕ распоряженисенчен нумайĕшĕ пурнăçа кĕмесĕр юлаççĕ. Сăмахран, иккĕмĕш çул ĕнтĕ наркомлес вăрман хатĕрлевĕнчи ĕçе учета илесси çинчен Союз Экономсовечĕ пуçарса янă мероприятине пурнăçа кĕртмест. Вăрман хатĕрлевĕнчи ĕçе «3—Л» карточкăпа çулталăкра пĕр хут — январĕн 1-мĕш тĕлне учета илмелле. Ĕçе çак карточкăпа шута илни — кадрсем пĕр вырăнта ĕçленине, ĕçукçине мĕнле системăпа тӳленине, ĕçлекенсен стажне т. ыт. те кăтартса парать.

Ĕçе чăн-чăнах çакăн пек учета илессине пурнăçлас чух, Наркомлесра учет енĕпе ĕçлекен Курочкин юлташ радиограмма хыççăн радиограмма çырнипех лăпланса ларнă. Мехлеспунктсем вара радиограммăсене хăнăхса çитнĕ, вĕсене пурнăçласси çинчен шутламаççĕ те. Мехлеспунктсемпе вăрманпромхозсенче учет ĕçне йĕлтах япăхтарса янă.

Наркомпищепром предприятийĕсем чылайĕшĕ лайăх ĕçлерĕç. Квартал планне макарон фабрики — 107,6 процент, крахмалтрест — 114,1 процент, мельтрест — 114,1 процент, Канашри апкакай комбиначĕ — 147,7 процент тултарчĕç. Анчах, ытти предприятисем пĕр-тикĕс ĕçлеменнине пула, квартал планне пĕтĕмĕшпе 98,3 процент çеç пурнăçланă.

Етĕрнери çу завочĕ халь те начар ĕçлет-ха. Вăл 1-мĕш квартал планне 68,7 процент кăна тултарнă. Техжирпром та плана 10 процент тултарайман.

Пулă тресчĕ те суту-илӳ организацийĕсене планпа пăхнинчен чĕрĕ пулă 187 центнер сахалтарах тăратнă, тепĕр майлă каласан, плана 65,1 процент кăна тултарнă. Тир-сăран комбиначĕ 1-мĕш кварталта 15700 мăшăр атă-пушмак парса çитереймен. Комбинат март уйăхĕнче 902 сехет простой тунă.

Промнаркоматсен предприятийĕсем СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ 1940 çулти июнĕн 26-мĕшĕнче кăларнă Указа пурнăçласа пырас тĕлĕшпе кăçалхи 1-мĕш кварталта чылай лайăх ĕçлерĕç. Ĕçрен хăйсен ирĕкĕпе тухса каякансен хисепĕ март уйăхĕнче 11 çын пулнă. Нумай предприятисенче ĕçрен хăйсен ирĕкĕпе тухса каясси тата прогулсем пĕртте çук. Ку тĕлĕшрен Улатăрти вăрман завочĕсен группине, Алтышевски, Буински вăрман завочĕсене, типографисене, йĕтĕн-кантăр заводне, тир-сăран комбинатне палăртмалла.

Тапратнă ыйту пирки çакна кăтартса хăвармалла: паян кунччченех нумай предприятисенче, администрацисем ирĕк панипе, ĕçе тухманнисем нумай-ха. Март уйăхĕнче çакăн пек тĕслĕхсем 19800 çын-кунĕ пулнă. Укçа çине куçарсан вăл 78 пин тенкĕ пулать.

Администраци ирĕк панипе ĕçе тухманнисен хисепĕ, пуринчен ытларах, Улатăрти гармоньсем тăвакан фабрикăра нумай. Пĕрремĕш кварталта вăл хисеп кунта 357 çын-куна çитет. Ахальрен мар ĕнтĕ, фабрика хăйĕн планне 86,2 процент çеç тултарнă.

Чылай предприятисенче ĕç вăхăчĕпе туллин усă курмаççĕ. Çакна тата администрацисем ирĕк панипе ĕçе тухманнине пула 1-мĕш кварталта 5359 çын-кунĕ пĕтнĕ, вăл — темиçе çĕр пин тенкĕлĕх валовой продукци, пиншер мăшăр атă-пушмак, пиншер кубометр пиломатериал тата ытти изделисене туса кăларманнине пĕлтерет.

Предприяти руководителĕсем сырье тата электроэнерги çукки çине йăвантарма пăхаççĕ. Анчах ĕç пĕр электроэнерги çинче çеç мар. Çавăн пекех, сырьена тупасси те ертсе пыма пĕлнинчен килет. Предприяти руководителĕсен производство ĕçне çирĕп график тăрăх организацилессишĕн кĕрешмелле, унсăрăн предприяти культурăллă ĕçлеме пултараймасть. Кварталăн малтанхи уйăхĕнче вăйăн-шайăн, кайран вара штурм туса ĕçлеме тытăнакан предприятине культурăллă ĕçлет теме çук.

Тĕслĕхшĕн Çĕмĕрлери «Большевик» завода илĕпĕр. Январьте квартал планне вăл — 30 процент, февральте — 26,7 процент, мартра 35,8 процент, пĕтĕмĕшпе илсен квартал планне 92,6 процент кăна тултарнă. Акă тата Наркомлеса илер. Январь уйăх планне вăл — 66,8 процент, февраль планне — 71,9 процент, март планне — 95,4 процент тултарнă. Çакăн хыççăн Наркомлес квартал планне 72,6 процент тултарнинчен пĕрре те тĕлĕнмелли çук.

Хăшпĕр предприятисенче уйăх вĕçĕнчи канмалли куна çĕнĕ уйăха куçарасси системăна кĕрсе пыни сисĕнет. Çапла, Çĕмĕрлери комбинат, Шупашкарти спирт завочĕ мартăн 30-мĕшĕнче канас вырăнне, апрелĕн 1-мĕшĕнче каннă. Çакна уйăх планне тултарас шутпа тунă пулас. Ку йăлана пĕтерес пулать. Паллах, çакăн пек тĕслĕхсем çирĕп график тăрăх ĕçлесен пулас çук.

ВКП(б) XVIII конференцийĕ йышăннă решенисене хастарлăн пурнăçласа пымалла. Çапла тусан 1941 çулта кайра пыракан предприятисем пирĕн пĕрре те пулмĕç. Иккĕмĕш кварталта предприятисен пĕрремĕш çурçулăн планне тултармалла тата ирттерсе тултармалла.

Иртнĕ кварталти уроксене шута илсе, 2-мĕш кварталта кашни предприятин пĕр-тикĕс ĕçлемелле, плана хисеп ĕнчен те, пахалăх тĕлĕшĕнчен те пĕтĕмпех тултармалла.

Т. МОРОЗОВА.

СОВЕТ СОЮЗĔ ТĂРĂХ

„Рыбинск тинĕсне" шыв тулать

Атăлăн çӳл вĕçĕнчи шывĕ пĕтĕмĕшпе пекех Шекснана юхса кĕрет. «Рыбинск тинĕсĕнче» шыв хăвăрт хутшăнса пырать. Вăл 1941 çул валли палăртса хунă горизонта май уйăхĕн вунпилĕкмĕш числисем тĕлне тулса çитет, тесе шутлаççĕ. Хальхи вăхăтра çав виçене тулса çитме 2 метра яхăн юлнă.

Халиччен Молога хули вырнаçса тăнă территорине шыв илет. Шыв Сити юханшывĕ патĕнчи авалхи улăп тăприсем патне çывхарса пырать. Çак авалхи тĕмескесем 1238 çулта вырăс войскисемпе тутарсен ханĕ — Батый войскисем хушшинче хаяр çапăçу пулса иртнĕ вырăнта тăраççĕ.

„Отечественная война 1812 года" ятлă выставка

Мускавра Государствăн историллĕ музейĕнче çак кунсенче пысăк выставка уçăлать. Выставка 1812 çулта Тăван çĕршывшăн пынă вăрçă çинчен каласа парать. Кунта вырăссен регулярнăй çарĕпе ополченецсен ялавĕсем, вĕсен тумтирĕсен образецĕсем, хаклă реликвисем — Кутузовăн подзорнăй труби, Багратионăн орден ленти — пулаççĕ. Çав лента Бородино патĕнчи çапăçу вăхăтĕнче Багратион çинче пулнă, çав çапăçурах аманнипе полководец вилнĕ. Питех те нумай трофейăсем хушшинче — Наполеон войскисен — французсен, итальянецсен, саксонецсен, поляксен тата ыттисен ялавĕсем, Даву маршалăн жезлĕ, Наполеонăн хăйĕн япалисем — унăн кроваче тата вырт-са тăмалли хатĕрсем, кĕмĕл тарелка, походра илсе çӳремелли кухня.

Документсем хушшинче — Кутузов, Багратион, Наполеон автографĕсем.

Лермонтов произведенийĕсем 42 чĕлхепе пичетленсе тухнă

1917 çултан пуçласа кăçалхи çулăн пуçламĕшчен Лермонтов сочиненийĕсене 42 чĕлхепе, вăл шутра коми-пермяк, мордва, осетин, адыгей, авар, еврей, кумык, уйгур, тат, ассири, даргин чĕлхисемпе пичетленсе тухнă. Çак çулсем хушшинче вырăс чĕлхипе 4.940.700 экземпляр, ытти чĕлхесемпе 442.300 экземпляр пичетлесе кăларнă.

Революцичченхи çулсенче вырăссен аслă поэчĕн кĕнекисене 5 чĕлхепе — вырăс, армян, грузин, тутар тата украин чĕлхисемпе кăна пичетлесе кăларнă. Вĕсен пĕтĕм тиражĕ 2.854 пин экземпляр пулнă. Халĕ Лермонтов вилнĕренпе 100 çул тултарнă кун тĕлне пĕр Гослитиздат кăна поэт произведенийĕсене 1.230 пин экземпляр пичетлесе кăларать.

Пиравăр промышленноçĕн ФЗУ шкулĕсене черетсĕр йĕркепе вĕренме илеççĕ

СССР Пиравăр промышленность Халăх Комиссариачĕн фабрикăпа завод ученичествин шкулĕсем çывăх вăхăтрах черетсĕр йĕркепе вĕренекенсем илме тытăнаççĕ (4.750 çын илмелле). Кăçалхи çул ФЗУ шкулĕсем пиравăр промышленноçĕ валли квалификациллĕ рабочисем пурĕ 16.300 çын параççĕ тата çавăн чухлĕ çыннах çĕнĕрен вĕренме илеççĕ.

Ирригаци стройкисенче

Казах СС Республикинчи Алма-Ата, Илийск районĕсенчи 3 пин колхозник тусем çинчи юханшывсене реконструкцилеме тытăннă. Пысăк Алма-Атинка юханшывне пĕвепе пӳлсе лартаççĕ. Унпа юнашар икĕ канал тăваççĕ. Çак юханшыв патĕнчен икĕ канал туса каяççĕ, вĕсен тăршшĕ 26 километр пулать. Çак каналсем Казахстан столици йĕритавра лартса тухнă çĕнĕ садсемпе пахчасене — 4 пин гектара яхăн — шăварса тăмалла пулаççĕ. Ирригациллĕ ĕçсен хакĕ — 4 миллион тенке ларать.

Тусем çинчи аулсенчен тырă лайăх пулакан айлăма куçнă

Чечено-Ингуш АСС Республикинчи Алхан-Чурт каналĕн çыранĕнче палаткăсем ӳссе ларнă. Вĕсем—Чеберлой районĕнчи çӳллĕ ту çинчи Ари аулĕнчен çакăнта куçса килнĕ колхозниксен вăхăтлăх палаткисем. Хальхи вăхăтра кунта çуркуннехи уйхир ĕçĕсем пуçланнă.

Алхан-Чурт айлăмĕ урлă алтса тухнă канал тырă лайăх пулакан 10-шар пин гектар çĕр çинче тырă акса тума май парать. Çывăх вăхăтрах çак вырăна сахал çĕрлĕ тусем çинчи районсенчен 3 пин хуçалăха яхăн куçса пыраççĕ.

Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкинче çуркунне

Ăшша юратакан 200 ӳсен-тăрана оранжерейăсенчен илсе тухнă, выставка аллейисем тăрăх вырнаçтарса тухаççĕ. Выльăх апачĕ тумалли курăксен участокĕнче ешĕл конвейер—пусуçаврăнăшне кăтартса параççĕ. Вăхăт нумаях та иртмĕ, выставкăри павильонсен 85 пин тăваткăл метр лаптăкĕ анлăн кăтартса памалли 7 пин экспонентăн чаплă ĕçĕсем çинчен калакан материалсемпе тулса ларĕ.

Павильонсем патне час-часах автомашинăсем пыраççĕ, вĕсем çинче — натуральнăй экспонатсем. Парниксемпе теплицăсенче хăярсем пухаççĕ. Помидорсем пиççе çитнĕ. Çак кунсенче теплицăсенчен пĕринче томатсем кăларса лартнă.

Кок-сагыз вăрлăхне пухмалли машинăсем

Кок-сагыз вăрлăхне пухмалли машинăсем тăвас тĕлĕшпе пуçланă конкурс вĕçленнĕ. Пурĕ 118 сĕнӳ панă. Конкурс жюрийĕ чи лайăх 5 проекта суйласа илнĕ. Ялхуçалăх наукисен Пĕтĕм Союзри В. И. Ленин ячĕпе тăракан Академийĕн аспиранчĕ Д. И. Филиппов туса хатĕрленĕ машинăна пуринчен те ытларах ырланă. Çак машинăна тума йывăр мар, туса хатĕрлеме йӳне ларать тата вăл кок-сагыз вăрлăхĕсене пухнă çĕрте ĕç тухăçлăхне нумай хут хăпартать. Жюри Филиппов юлташа иккĕмĕш преми—7500 тенкĕ памалла тунă.

Çак мĕнпур проектсем тăрăх сăнаса пăхмалли машинăсем туса хатĕрлеççĕ. Уйхир условийĕсенче тĕрĕслесе пăхнă хыççăн, вĕсенчен чи лайăх машинăна массăллă йĕркепе туса кăларма пуçлаççĕ.

Стенографине заочно вĕренмелли центральнăй курссем

Мускав хулинчи çутĕç пайĕ çумĕнче стенографине заочно вĕренмелли курссем пур. РСФСР Наркомпросĕ йышăннă решени тăрăх çав курссене реорганизацилесе, государствăн стенографине заочно вĕренмелли центральнăй курсĕсем туса хураççĕ. Вĕренмелли срок—2 çул. Курссенче вĕренме ССР Союзĕн граждăнĕсене пурне те—15 çултан иртнĕ, вăтам шкулăн 7 класне вĕренсе пĕтернинчен кая мар образовани илнĕ граждăнсене йышăнаççĕ. Вĕренес текенсене çулталăк тăршшĕпех йышăнаççĕ.

Йывăççем лартаççĕ

Украинăра автомобильпе, лавсемпе çӳремелли çулсене лайăхлатас тата йывăççем лартса симĕслетес тĕлĕшпе пысăк ĕçсем туса ирттереççĕ. 36 пин километр чухлĕ тăсăлса выртакан çулсем тăрăх беседкăсем, арккăсем, тенкелсем, шлагбаумсем, чечеклĕ вырăнсем туса тухнă, илем кӳрекен йывăççемпе улма-çырла йывăççисем лартнă.

1941 çулти Майăн 1-мĕшне Шупашкарта уявлани. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Хĕрлĕ площадьри демонстраци. Г. Костин фото-ӳкерчĕкĕ.

Пионерсен лагерĕсене тĕплĕн хатĕрленсе тухар

Тепĕр уйăх çурăран шкулсенче вĕренӳ çулĕ вĕçленет. Шкулсенче занятисем пĕтнĕ хыççăн ачасен каникулĕсем пуçланаççĕ. Ун чухне вара вĕсене уçă сывлăш, колхозăн уйхирĕ, шыв, хĕвел, вăрмансем, пионерсен лагерĕсем кĕтеççĕ.

Ачасен çуллахи канăвне тивĕçлипе организацилесси питех те пысăк ĕç. Партипе правительство ку ĕç çине пит тимлĕн çаврăнса пăхаççĕ. Ачасен канăвне организацилеме укçа-тенкĕ расходласси çулран çулах ӳссе пырать.

Пионерсен лагерĕсем ачасене коммунистла воспитани парас çĕрте калама çук пысăк вырăн йышăнса тăраççĕ. Анчах та халиччен пионерсен лагерĕсем хăйсен умĕнче тăракан задачăсене тивĕçлипе пурнăçласа пырайман-ха. Пионерсен лагерĕсене, воспитани ĕçне тĕплĕн ăнланса илейменнине пула, «канмалли çуртсем» вырăнне хурса, вожатăйсем пионерсем тума пултаракан ĕçсене хăйсем туса пыма тăрăшнă. Ачасене вăй çитнĕ таран ĕçлеттерессинчен хăранă, тепĕр çĕрте ачасем хăйсем выртса тăнă вырăнсене те пуçтарса тирпейлемен. Иртнĕ çулта хăшпĕр районри лагерьсенче ĕçĕн содержанисене урăхлатса çĕнетме пăхнă, анчах та çителĕклĕ мар-ха. Çарпа физкультура ĕçне çав-çавах начар туса пынă. Походсем туса ирттеркеленĕ. Вĕсем хатĕрленмесĕр ирттернĕ пирки ăнăçлах пулман.

Нумаях пулмасть ЦК ВЛКСМ кăçал пионерсен лагерĕсене мĕнле ирттермелли çинчен постановлени йышăнчĕ. Постановленире лагерьсенчи ĕçсене тĕпренех урăхлатса çĕнетесси çинчен тĕплĕн каланă. Пионерсен лагерĕ ĕçе юратма, пуçарулăха анлăн сарма, сывлăха, шăм-шакка çирĕплетме пулăшакан лагерь пулса тăмалла.

Лагерьсенчи тĕп ĕç—вăл ачасем хушшинче çирĕп дисциплина тăвассишĕн кĕрешесси пулать. Пионерсем вĕсем Хĕрлĕ Çарăн пулас боецĕсем, пирĕн фабрикăсемпе заводсенче, учрежденисенче, колхозсемпе совхозсенче ĕçлекен рабочисем пулмалласкерсем. Вĕсене çитĕнсен тăван çĕршывăн пур участокĕсенче те тӳрĕ кăмăлпа ĕçлесе пыма халех дисциплинăллă, йĕркеллĕ пулма вĕрентмелле.

Ачасене вăй çитнĕ таран ĕçе хутшăнтарасси тĕп вырăн йышăнса тăмалла. Лагерьти отрядсен çывăхри колхозсене, совхозсене кайса ялхуçалăх ĕçĕсене туса пыма пулăшмалла. ЦК ВЛКСМ кăтартса панă тăрăх, ялхуçалăх ĕçĕсене эрнере икчисĕ хутчен 2-шер сехет хушши туса пымалла. Ку тĕлĕшпе пионерсен эмел курăкĕсем, кăмпасем, çырласем пухас ĕçе йĕркелемелле. Тасалăхшăн та пĕрмаях кĕрешмелле. Пионерсен хăйсеннех лагерь территорине, унти çуртсене, выртса тăмалли вырăнсене йĕркеллĕ те таса тытса пымалла.

Çарпа физкультура ĕçĕ тĕп ĕçсенчен пĕри пулса тăмалла. Пионер лагерьте 26 кун хушши пурăнать. Çак вăхăт хушшинче унăн стройра лайăх утма вĕренмелле, винтовкăна, противогаза, топографине вĕренмелле, компаспа усă курма, пытанма, разведкăра шăппăн çӳреме хăнăхмалла. Ку ĕçсене пĕтĕмпех звеносенче туса пымалла. Кусемсĕр пуçне пионерсем шывра хăвăрт ишме, чăмма, сикме пĕлни те кирлĕ. Çӳлте асăннă ĕçсене лайăх организацилес тесен, пирĕн лагерьсене тухма халех хатĕрленсе пымалла. Кăçал пирĕн республикăра 28 çĕрте районри лагерьсем пулмалла. Вĕсенче пурĕ 4040 ача канма палăртнă. Кунсăр пуçне республикăри тата Шупашкар хулинчи лагерьсенче 1160 ача пулмалла.

ЦК ВЛКСМ комсомол крайкомĕсене, обкомĕсене, çутĕç пайĕсемпе пĕрле апрелĕн 25-мĕш тĕлне лагерь начальникĕсене, старший вожатăйсемпе отряд вожатăйĕсене, физкультурăпа çар ĕçĕн инструкторĕсене, педагогсене тупса хатĕрлеме хушнă. Анчах пирĕн республикăра чылай районсем ку ĕçе тытăнман-ха. Ку тĕлĕшпе Шупашкар хули, Первомайски тата Çĕмĕрле районĕсем çеç ĕçе тытăннă. Пионерсен лагерĕсене ирттерме лайăх хатĕрленесси партипе комсомол тата профсоюз организацийĕсем тивĕçлĕн пулăшса пынинчен килет.

И. СОРОКИН.

Тутар республикинчи нефть вырăнĕсем

Тутар республикинчи Чистай, Шĕкĕр, Камское Устье, Верхний Услон тата Мамадыш районĕсенче халĕ геологиллĕ партисем нефть вырăнĕсене тупас тĕлĕшпе ĕçлеççĕ.

Чистай районĕнчи Булдырь ялĕ çывăхĕнче тата Шĕкĕр патĕнче нефть пурри палăрнă вырăнсене тарăн пăраласа пăхаççĕ. Булдырьти 1-мĕш номерлĕ скважинăра — 1167 метр, 2-мĕш номерлĕ скважинăра — 760 метр, 3-ш номерлĕ скважинăра 360 метр пăраланă. Халĕ тата нефть вырăнĕн тĕп варринчи 4-мĕш номерлĕ скважинăна тарăн пăралама тытăннă.

Змеевск структурин 1-мĕш номерлĕ крелиуснăй скважининче нефть паракан песчаника хулăм сийпе выртнине палăртса çитернĕ. Ку скважина Булдырьти скважинăсенчен 7 километр çеç аякрах. Тутар республикинчи геологоразведочнăй трестăн главнăй инженерĕ И. Г. Шеломонов каланă тăрăх, Змеевск скважини нумай пама пултарать. Çакă вăл Чистай патĕнчи нефть вырăнĕсенче, 900—1100 метр тарăнăшĕнче нефть нумай пурри çинчен калать.

Хусан (Хамăр инфор.).

Матч-турнир

Хусан—Шупашкар

Майăн 2-мĕшĕнче Шупашкарта Ничет çурчĕн клубĕнче Тутар тата Чăваш АССР шахматисчĕсемпе шашисчĕсен матч-турнирĕ пулса иртрĕ. Турнирта кашни участник хăйĕн противникĕпе икшер хут тĕл пулса вылярĕ.

Тутар АССР матч-турнира вăйлă команда тăратнă. Вĕсен командинче пĕтĕмпе 6 çын (Сайгин, Вельтмандер, Колчурин, Романов, Елисеев тата Ивлиев), вĕсем пурте пĕрремĕш категориллĕ шахматистсемпе шашистсем.

Пĕрремĕш хăма çинче Тутар АССР тата Хусан хулин чемпионĕпе—Сайгинпа Чăваш АССР чемпионĕ Студенецкий, иккĕмĕш хăма çинче—Вельтмандерпа Баранов, виççĕмĕш — Колчуринпа Никитин, тăваттăмĕш—Романовпа Шелегов, шашистсенчен пĕрремĕш хăма çинче Елисеевпа Хохлов, иккĕмĕш—Ивлиевпа Борисов выляна.

Сайгинпа Студенецкий тĕл пулăвĕ $1\frac{1}{2}:\frac{1}{2}$, Вельтмандер — Баранов 2:0, Колчурин — Никитин 2:0, Романов — Шелегов $\frac{1}{2}:1\frac{1}{2}$ шутпа пĕтнĕ. Çапла вара шахматистсен тĕлпулăвĕ 6:2 шутпа Тутар АССР команди çĕнтернипе вĕçленчĕ.

Шашист Хохлов Елисеевран икĕ партине те выляса илчĕ. Борисов пиррвайхи партине выляса ячĕ, иккĕмĕш парти никам çĕнтерейменнипе пĕтрĕ. Матч-турнир Тутар АССР команди $7\frac{1}{2}:4\frac{1}{2}$ шутпа çĕнтернипе вĕçленчĕ.

Матч-турнира союзкинохроника операторĕ Б. Тимкин кинопленка çине ӳкерсе илчĕ.

—o—

Аладин меточĕпе

Канаш станцинче билет сутакан кассирсем хушшинче чугунçул транспортĕнче паллă кассир Аладин юлташ меточĕпе ĕçлесси анлăн сарăлса пырать. Вăл метод—поездсем çинчех билетсене компосировать тăвасси тата билетсем сутасси пулса тăрать. Ку ĕнтĕ пассажирсене чылай чăрмавран хăтарать.

Иртнĕ февраль тата март уйăхĕсенче станцăри кассирсем çав методпа ĕçлесе Горькипе Шупашкар, Хусанпа Рузаевка хушшинче çӳрекен поездсем çинче 2482 билет компосировать тунă тата сутнă. Ку ĕçре Калинкина, Ильин юлташсем паха тĕслĕхсем кăтартаççĕ. Аладин меточĕпе ĕçлекенсен ĕçукçи нумай ӳсрĕ. Вĕсем халĕ кашни уйăхрах 400—500 тенкĕ илеççĕ.

Станци коллективĕ тасалăх тăвас тĕлĕшпе чылай ĕçсем турĕ. Вокзала тасатса шуратнă, пукансем ытларах лартнă. Ача амăшĕсемпе ачасен пӳлĕмне юсаса сăрланă.

С. КУДРЯВЦЕВ.

Колхозсем валли аптечкăсем

Чăваш АССР Аптекоуправленийĕ колхозсем валли çураки вăхăтĕнче усă курма аптечкăсем хатĕрлесе кăларнă. Вăл аптечкăра термометр, аспирин, вата т. ыт. хатĕрсемпе эмелсем те пур. Пĕчĕк сурансене аптечкăри эмелсемпе больницăна каймасăрах тӳрлетме пулать.

Аптечкăсем кашни колхозрах пулмалла. Колхозниксем уйра ĕçленĕ чухне аптечкăсене те унта илсе тухас пулать. Ансăртран инкек-синкек килсе тухсан аптечкăри эмелсемпе пирвайхи пулăшу памалла.

И. ТАТАРОВ.

Хутла сахал пĕлекенсене вĕрентсе кăларнă

ШАХАСАН. Атнашри пуçламĕш шкул çумĕнче хутла сахал пĕлекенсене йĕркеллĕ вĕрентсе пынă. Апрелĕн 23-мĕш тĕлне пĕтĕмпе 16 çын вĕренсе тухрĕç. Вĕсенчен М. Павлова, Е. Никифорова, В. Семенова, О. Егорова юлташсем аван паллăсемпе вĕренсе тухрĕç. Хутла сахал пĕлекенсене вĕрентес тĕлĕшпе Е. Никифорова учительница аван ĕçленине палăртас пулать.

А. ЧЕРНОВ.

Çĕнĕ КĔНЕКЕСЕМ

«ССР Союзĕн санитари оборонине хатĕр пулар». Чăвашгосиздат, 1941 ç., 111 стр., хакĕ 1 т. 50 пус.

Кĕнекере отравляющи веществосемпе суранланнисене тата шăмă-мĕн хуçăлсан, суранлансан, юн кайма пуçласан, шыва путсан пулăшу парасси çинчен, суранланнă е чирленĕ çынсене пĕр вырăнтан тепĕр вырăна илсе каясси çинчен, ерекен чирсенчен сыхланасси çинчен кĕскен ăнлантарса панă. Кĕнекене ГСО значокĕн 1-мĕш ступенне илме хатĕрленекенсем валли ятарласа пособи вырăнне çырнă. Кĕнекере ӳкерчĕксем нумай.

С. ЭЛЬГЕР. «Улăпсем». Госиздат. ЧАССР, 1941 ç. 23 стр., хакĕ 50 пус.

Ку юмаха вăтам çулхи ачасем валли кĕнеке туса пичетлесе кăларнă. Кĕнекене ăнланмалла, çăмăл чĕлхепе сăваласа çырнă.

Н. ШЕЛЕПИ. «Автономи юрри». Чăвашгосиздат, 1941 ç., 40 стр., хакĕ переплетпа 1 т. 70 пус.

Поэтăн ку сборникне пĕтĕмпех çĕнĕ сăвăсем, юлашки çулсем хушшинче çырнăскерсем, кĕнĕ.

Чăвашсен Государство Издательстви 1941/42 вĕренӳ çулĕ валли 50 пин тиражпа «Букварь» пичетлесе кăларчĕ. Май уйăхĕн малтанхи çур пайĕнче кĕнекене суту-илӳ организацийĕсене ярса параççĕ. Иртнĕ çулсенче «Букварь» вĕренӳ çулĕ пуçланас умĕн темиçе кун маларах çеç пичетленсе тухнă.

Л. МИНОВ. Парашют çулĕ. Чăваш АССР Государство Издательстви. 1941 ç., 64 стр., хакĕ 75 п. Тиражĕ 3.000 экз.

«Купол еврĕлĕ çавралатса карăнтарнă, кашни енĕ вуникшер чике тăршшĕ пир хатĕре тытса çын ним хăрамасăрах тем çӳлĕшĕнчен те сиксе анма пултарать, тесе çырнă чаплă ученăй тата художник Леонардо да Винчи 1495 çулта. Çак ученăй чи малтан ĕнтĕ парашют çинчен сăмах пуçласа янă. Çакăн хыççăн парашют сарăличчен темиçе çĕр çул иртнĕ.

Кĕнекере парашют мĕнле сарăлса пыни çинчен, унпа халь мĕнле-мĕнле ĕçсенче усă курни çинчен тата ССР Союзĕнче парашют мастерĕсен рекорчĕсем çинчен кĕскен каласа панă.

Уйрăм çынсене пурăнмалли çуртсем тума участоксем парасси

РСФСР Коммуналлă хуçалăх Халăх Комиссариачĕ хуласемпе рабочи поселоксенче строительство валли çĕр участокĕсем касса пама çĕнĕ йĕркесем çирĕплетнĕ.

Уйрăм çынсене пурăнмалли çурт строительстви валли çĕр участокĕсене, çурт тăвакан çынăн урăх пӳрт çук пулсан кăна параççĕ.

Çĕр участокĕсем ыйтса панă заявленисем тăрăх участоксене черетлĕ йĕркепе касса памалла. Пĕр çемье валли тăвакан çуртра пурăнмалли лаптăк 20 тăваткăл метртан кая мар пулмалла.

Тӳрлетни

«Чăваш Коммуни» хаçатăн апрелĕн 30-мĕшĕнче тухнă номерĕнче «Юлашки почтăран» тенĕ пайра, «Кирлĕ ыйту» ятлă статьяра район ячĕ йăнăш пичетленнĕ, ăна тӳрлетсе — **Комсомольски районри,** тесе вуламалла.

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

Тасалăхпа йĕркелĕхшĕн кĕрешер

ВКП(б) Центральный Комитечĕн секретарĕ Маленков юлташ ВКП(б) XVIII конференцинче тунă докладра: социализмла промышленноçăн тата транспортăн хăшпĕр предприятийĕсем плана срокра тултарманнин сăлтавĕсенчен пĕри тасалăхпа йĕркелĕх çуккинче пулнине паллă тунă. Тасамарлăх вăл—йĕркесĕрлĕхе, дисциплина çирĕп маррине, заводра, предприятире йĕркесем юхăнассине çуратать, вĕсен çăлкуçĕ пулса тăрать.

Тасалăхпа йĕркелĕх промышленность тата транспорт предприятийĕсенче çеç мар, урамра та, килхушшинче те тата çынсем пурнакан вырăнсенче, пур çĕрте те, пулма кирлĕ.

Çуркунне çитрĕ. Юр ирĕлнĕ çемĕн хула урамĕсенче, поселоксенче, ялсенче, килхушшисенче хĕл каçипе пухăннă тислĕк, пылчăк, тасамарлăх купи-купипе тухса выртать. Çав тасамарлăха, тислĕке тасатасси, урамсене, килхушшисене йĕркеллĕ тытасси — пысăк ĕç. Мĕншĕн тесен, тĕрлĕрен тасамарлăхран чир-чĕрсем сарăлма пултараççĕ. Тепĕр енчен—пирĕн çĕршыври хуласен урамĕсем, килхушшисем, пӳрт-çуртсем таса та культурăллă, йĕркеллĕ пулмалла.

Чăваш АССР Совнаркомĕ 1941 çулти мартăн 28-мĕшĕнче «Хуласен благоустройстви çинчен» йышăннă постановленинче предприятисен тата учрежденисен руководителĕсене урамсенчи, килхушшисенчи тасамарлăха тасатса тăма хушнăччĕ. Анчах, ку ĕçе халĕ те тивĕçлипе тытăнни курăнмасть-ха. Килхуçисем, çуртйĕр коменданчĕсемпе управдомсем тата ытти çынсем чылайĕшĕ урамра та, килхушшинче те тислĕксене, пылчăксене тасатмаççĕ. Çавăн пекех, государствăллă, обществăллă организацисен руководителĕсем те хăйсен çурчĕсене, килхушшисене таса тытассишĕн сахал тăрăшаççĕ. Учрежденири, предприятинчи, урамри, килхушшинчи, пӳрт-çуртри тасалăхпа йĕркелĕхе тытма хушнă çынсенчен хăшпĕрисем, «çулталăкра пĕр хут тасатсан çитет, пĕрмаях тасатса тăма кирлĕ мар», тесе шутлаççĕ.

Совет çĕршывĕнчи кашни хулара, поселокра, кашни ялта пӳрт-çуртра çеç мар, урамра та килхушшинче те тасалăхпа йĕркелĕх, культурăпа илемлĕх тума пур майсем те çителĕклĕ.

Ăна тăвасси пĕтĕмпех хамăртан килет. Çапах та, хăшпĕр çынсем тасамарлăхран йĕрĕнмеççĕ. Сăмахран: Росглавхлеб управляющин Ильин юлташăн кабинечĕ чӳречи умĕнче тем чухлĕ тислĕк, пылчăк, çӳп-çап сарăлса выртнă. Апла пулсан та, вăл вĕсене тасатасси çинчен шутламан.

«Пекарь» артелĕн 5-мĕш номерлĕ пекарнин килхушшинче пылчăк, тислĕк купипех. Çавнашкалах Хĕрлĕ площадьри 46-мĕш номерлĕ çуртри пекарня килхушшинче те пылчăк, çӳп-çап туллиех. Анчах, артель председателĕ Николаев юлташ çулла пулнă май ерипен тасатса пыма шутлать. Макарон фабрикин килхушшинче те пылчăк, çӳп-çап нумай. Фабрика директорĕ Мокеев юлташ та вĕсене тасатма тăрăшмасть.

Ленинградски урамĕнче сăра завочĕн килхушшинче, çавнашкалах урамра та, тислĕк, тасамарлăх нумай. Спирт завод килхушшинче те тислĕк нумай. Общежити килхушшине пырса кĕмелле мар пылчăк. Таса мар шыва чӳрече витĕр çеç сапса пурнаççĕ. Завод директорĕ Кокорев завода тасалăхпа йĕркелĕх кӳрессе мана тивмест, мĕншĕн тесен эпир хула тулашĕнче пурăнатпăр, тесе ларнă. Кунашкал йĕркесĕрлĕхсем ытти учрежденисенче те, предприятисенче те пур.

Коммуналлă отделсем хула благоустройстви мĕнле пынине асăрхаса тăмаççĕ. Кĕперсене, карта-хӳмесене, пусмасене вăхăтра юсаса йĕркелеме тăрăшмаççĕ.

Хулари промкомбинат килхушшинче тата урамра та тасамарлăх туллиех. Килхушшинче утиль, тислĕк, çӳп-çап, стройматериал татăккисем, кирпĕч, хăйăр пурте пĕрле хутшăнса çăрănса пĕтнĕ. Аялти хутра пурăнакансем комбинат конторин алăкĕ умнех тĕрлĕрен çӳп-çапсем пăрахаççĕ, таса мар шывсене чӳрече витĕр сапаççĕ тата ыт. те. Милици работникĕсем пырса асăрхаттарнă хыççăн, комбинат директорĕ Делицын вĕсене хирĕç тавлашма тытăнать.

ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцинче Маленков юлташ унашкал тăмсайсем пирки çапла каларĕ: «Ăна эсĕ çĕнĕ техника çинчен, технологи процесне лайăхлатма кирли çинчен, предприятире йĕркелĕхпе тасалăх туса хурасси çинчен калатăн, вăл вара хăлха таранах пылчăк ăшĕнче ларать, хăйĕн тăмсайла никĕсĕ çинче тĕреклĕн ларать, хăйне паракан нимĕнле канашсем çине те, нимĕнле кăтартусем çине те çаврăнса пăхмасть.

Хăшпĕр район тата хула Совет исполкомĕсен административлă комиссийĕсем административлă ĕçсене çийĕнче пăхса тухмаççĕ. Пăхса тухнă ĕçсем тĕрăх та решенисене вăхăтра пурнăçламаççĕ. Тасамарлăхшăн, йĕркесĕрлĕхшĕн хунă штрафсене шыраса илмеççĕ. Март уйăхĕнче Шупашкарти Главтабак магазин заведующийĕ Феристов çине 50 тенкĕ, хула совет исполкомĕн управдомĕ пулса ĕçлекен Голубков çине 100 тенкĕлĕх штраф хунă пулнă. Анчах, ку таранччен те вĕсенчен штраф укçине шыраса илме мар, штрафлани çинчен пĕлтерекен постановленисене те алла та паман.

Коммуналлă отделсем хулари, поселокри благоустройство ĕçĕсене пикенсе тытăнмалла. Кĕперсене, карта-хӳмесене юсас, пусмасем, тротуарсем, шыв юхмалли канавсем тăвас ĕçсене пурне те вăхăтра туса пымалла. Çӳп-çап, тислĕк, тасамарлăх турттарса тăкма ятарласа вырăнсем кăтартса памалла.

Хула урамĕсене симĕслетес ĕçе кашни гражданинăнах хутшăнмалла. Учрежденисен, предприятисен руководителĕсем хăйсен участокĕ тĕлĕнче йывăççем лартма тăрăшмалла. Кашни учреждени, предприяти тĕлĕнчех чечек пахчисем, йăранĕсем организацилемелле, карта-хӳмесене юсамалла, сăрламалла, пĕр сăмахпа каласан, пур çĕрте те илемлĕх кӳмелле.

Пирĕн хуласенче, поселоксенче, ялсенче урамсене таса та йĕркеллĕ тытмалла. Кашни кунах урамсене, тротуарсене, килхушшисене шăлса тасатса тăмалла. Çăмăр хыççăн тухнă пылчăка çийĕнчех тасатмалла. Çăмăр шывĕ çурса кайнă шырлансене çийĕнчех тултарса тикĕслесе якатмалла.

Санитарнăй инспекцисен хуласенче, ялсенче тасалăхпа йĕркелĕх мĕнлине асăрхасах тăмалла.

Тасалăхшăн кĕрешни—культурăшăн, совет гражданинĕн сывлăхĕшĕн кĕрешни пулать.

С. АНДРЕЕВ.

ЧУВАШСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ И УЧИТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ

ОБ'ЯВЛЯЕТ ПРИЕМ СТУДЕНТОВ НА 1941—42 УЧЕБНЫЙ ГОД

Педагогический институт готовит преподавателей полной средней школы, учительский институт—преподавателей неполной средней школы по специальностям: история, чувашский и русский язык и литература, физика и математика и естествознание.

Срок обучения в пединституте 4 года, в учительском институте 2 года.

Прием заявлений с 20 июня по 1 августа.

В заявлении должна быть УКАЗАНА ИЗБИРАЕМАЯ СПЕЦИАЛЬНОСТЬ И ПРИЛОЖЕНЫ:

а) автобиография,
б) документ об окончании средней школы (в подлиннике),
в) три фотокарточки (снимок без головного убора размером 3×4 см.),
г) справка об отношении к воинской обязанности (для военнообязанных),
д) паспорт пред'является при личной явке.

Приемные экзамены с 1 по 20 августа по следующим предметам:

1. Русский язык и литература (устно и письменно) для всех специальностей.
2. История народов СССР для поступающих на истфак и литфак.
3. География для поступающих на истфак, литфак и естфак учительского института.
4. Чувашский язык и литература (устно и письменно) для поступающих на чувашское отделение литфака.
5. Иностранный язык для поступающих на литфак пединститута.
6. Математика (устно и письменно) для поступающих на физмат.
7. Физика для поступающих на физмат и естфак пединститута.
8. Химия для поступающих на естфак и физмат пединститута.

Отличники средней школы принимаются без приемных экзаменов.

Отличники средней школы и выдержавшие приемные экзамены $^2/_3$ на „отлично", а остальные на „хорошо", зачисляются с 1 сентября на госстипендию.

Принятые в институт обеспечиваются общежитием.

ЗАЯВЛЕНИЯ НАПРАВЛЯТЬ: гор. Чебоксары, ул. Карла Маркса, дом № 84, Чувашпединститут, приемная комиссия.

3—1 ДИРЕКЦИЯ ЧУВАШПЕДИНСТИТУТА.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн—0—67, редактор заместителĕн—3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн —4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, экономика пайĕн — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн—2—30, «Ĕçхĕрарăмĕ» журналĕн—5—23, «Ленин çулĕпе» журналĕн—0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 3110. Гор. Чебоксары, типографи 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР. Заказ № 22. 227. ф. 51. 58